

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Metodické náměty do výuky žáků střední pedagogické školy

Bakalářská práce

Autor: Tereza Wallová, DiS.
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Učitelství praktického vyučování
Vedoucí práce: Mgr. Irena Loudová, Ph. D.

Zadání bakalářské práce

Autor: Tereza Wallová, DiS.

Studium: P18K0060

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Učitelství praktického vyučování

Název bakalářské práce: **Metodické náměty do výuky žáků střední pedagogické školy**

Název bakalářské práce AJ: Methodological topics for teaching students of secondary pedagogical school

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se zabývá metodikou výuky žáků střední pedagogické školy. Žáci pod vedením autorky práce vytvářeli soubor didaktických pomůcek, které pomáhají děti připravit na vstup do základní školy a jsou využitelné v předškolním vzdělávání. Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, část teoretická vymezuje související pojmy a definice, část praktická se věnuje metodice výuky žáků SŠ.

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let. Ilustroval Richard ŠMARDA. Brno: Computer Press, 2007. Dětská naučná edice. Předškoláci. ISBN 978-80-251-1829-0.

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let. 2. vydání. Ilustroval Richard ŠMARDA. Brno: Edika, 2015. Moderní metodika pro rodiče a učitele. Předškoláci. ISBN 978-80-266-0658-1.

ŠMELOVÁ, Eva a Michaela PRÁŠILOVÁ. Didaktika předškolního vzdělávání. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1302-4.

ZORMANOVÁ, Lucie. Obecná didaktika: pro studium a praxi. Praha: Grada, 2014. Pedagogika. ISBN 978-80-247-4590-9.

SYSLOVÁ, Zora, Jana KRATOCHVÍLOVÁ a Táňa FIKAROVÁ. Pedagogická diagnostika v MŠ: práce s portfoliem dítěte. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1324-6.

PRŮCHA, Jan. Předškolní dítě a svět vzdělávání: přehled teorie, praxe a výzkumných poznatků. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-323-5.

Garantující pracoviště: Katedra pedagogiky a psychologie,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Irena Loudová, Ph.D.

Oponent: Mgr. Olga Kesnerová Řádková, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 11.12.2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucí práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 14. května 2021

Tereza Wallová, DiS.

Poděkování

Děkuji Mgr. Ireně Loudové, Ph. D., vedoucí bakalářské práce, za odborné vedení a cenné připomínky. Dále bych ráda poděkovala Střední pedagogické škole Boskovice za umožnění absolvování praxe. Mé poděkování patří i skupině žáků, se kterou jsem v rámci praxe pracovala.

Anotace

WALLOVÁ, Tereza. Metodické náměty do výuky žáků střední pedagogické školy. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2021. 43 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá metodikou výuky žáků střední pedagogické školy. Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. První část definuje pojmy vztahující se k didaktice a metodologii, popisuje žáka v období adolescence, zaměřuje se na volbu jeho povolání, vyzdvihuje úlohu a smysl pedagogické praxe. Teoretická část dále také přibližuje osobnost dítěte předškolního věku a zaměřuje se na školní zralost a připravenost. Druhá část popisuje cíl práce - soubor šesti didaktických pomůcek pro děti předškolního věku, které pod vedením autorky práce žáci střední pedagogické školy vytvořili. Navržené didaktické pomůcky pomáhají děti připravit na vstup do základní školy a jsou využitelné v předškolním vzdělávání. Součástí práce jsou přílohy a šablony didaktických pomůcek.

Klíčová slova: žák, dítě předškolního věku, mateřská škola, didaktická pomůcka

Annotation

WALLOVÁ, Tereza. Methodical teaching ideas for secondary pedagogical school students. Hradec Kralove: Faculty of Education, University of Hradec Kralove, 2021, 43 p. Bachelor Thesis.

The bachelor's thesis deals with the methodology of teaching secondary school students. The work is divided into theoretical and practical part. The first part defines the terms related to didactics and methodology, describes the student in adolescence, focuses on the choice of his profession, highlights the role and meaning of pedagogical practice. The theoretical part also introduces the personality of a preschool child and focuses on school maturity and readiness. The second part describes the aim of the work - a set of six didactic aids for preschool children, which were created by students of secondary pedagogical school under the guidance of the author of this work. The proposed teaching aids help to prepare children for entry into primary school and can be used in pre-school education. The work includes appendixes and templates for teaching aids.

Keywords: pupil, preschool child, kindergarten, didactic aid

Obsah

1 Úvod.....	8
2 Didaktika	10
2.1 Didaktické principy (zásady).....	11
2.2 Didaktické pomůcky	14
3 Vyučovací metody.....	15
3.1 Klasifikace vyučovacích metod volně podle Maňáka (1990 in Kalhous a Obst, 2009, s. 313):.....	16
4 Období adolescence.....	17
4.1 Příprava na profesi učitele mateřské školy.....	19
4.1.1 Role učitele mateřské školy.....	19
4.1.2 Pedagogická praxe.....	20
5 Příprava dítěte předškolního věku na základní školu.....	21
5.1 Školní zralost a školní připravenost	21
6 Metodické náměty do výuky žáků střední pedagogické školy (praktická část).....	24
6.1 Tvorba metodických námětů – didaktických pomůcek.....	25
6.1.1 Tangram	27
6.1.2 Sluchové pexeso	28
6.1.3 Komunikační kostky	30
6.1.4 Provlékačky	31
6.1.5 Beruška.....	33
6.1.6 Divadélko	35
7 Závěr.....	37
8 Zdroje	39
9 Seznam obrázků	42
10 Seznam příloh.....	43

1 Úvod

Pedagogické školy v České republice mají letitou tradici. Jejich úkolem a posláním je připravit jedince, který bude mít stěžejní odborné a klíčové kompetence k vykonávání zvoleného povolání. Hovořím o učitelích mateřských škol nebo o vychovatelích volného času, kteří se mohou uplatnit ve školních družinách či ve školních klubech.

Pro bakalářskou práci jsem si zvolila žáky Střední pedagogické školy Boskovice (dále jen SPgŠ). Počátky pedagogického vzdělávání ve městě Boskovice se datují již od roku 1950. Hlavním předmětem u žáků SPgŠ je pedagogika – nauka o osobnostním a sociálním rozvoji dětí, jejímž předmětem je výchova. Žáci se v rámci denního čtyřletého studia připravují pro získání kvalifikace učitel mateřské školy nebo vychovatel volného času. Učební osnovy každého oboru zahrnují klasické předměty, do kterých bychom mohli zařadit český jazyk a literaturu, anglický či německý jazyk, dějepis, chemii, fyziku, občanskou nauku, biologii, matematiku nebo informatiku. Žáci získávají vědomosti a poznatky také z odborných předmětů, jako je již zmíněná pedagogika, dále také psychologie, pedagogická praxe (učební a odborná), hra na hudební nástroj (klavír, flétna, kytara), výtvarná, tělesná, dramatická a hudební výchova s metodikou.

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Část teoretická zmiňuje didaktiku obecně, popisuje didaktické principy, definuje didaktické prostředky. V teoretické části je zmíněná klasifikace vyučovacích metod to proto, aby vznikl přehled, jakými možnými způsoby lze s žáky nejen SPgŠ při výuce pracovat. Vzhledem k tomu, že hlavním prvkem bakalářské práce jsou žáci (skupina žáků) střední školy je nutné vymezit jejich vývojové období, ve kterém se právě nachází tedy období adolescence. Nechybí ani kapitola o přípravě na učitelskou profesi či o roli učitele mateřské školy. Klíčovou kapitolou je pedagogická praxe, ve které se během studia žáci SPgŠ několikrát objeví. Poslední kapitola teoretické části popisuje a charakterizuje, jak úspěšně připravit dítě předškolního věku na vstup do základní školy, neboť žáci v rámci pedagogických praxí (zejména v mateřských školách) budou pracovat a pracují s dětmi s povinným předškolním vzděláváním. Je tedy nutné, aby rozlišovali pojem školní zralost a školní připravenost a orientovali se v jednotlivých oblastech, které je důležité u dětí předškolního věku denně rozvíjet a posilovat.

Cílem práce je pod mým vedením se skupinou žáků oboru Předškolní a mimoškolní pedagogika (75-31-M/01), kteří se připravují na výchovně vzdělávací činnost dětí předškolního věku, vytvořit soubor šesti didaktických pomůcek, které dětem s povinným

předškolním vzděláváním mohou usnadnit vstup do základní školy. Metodický postup a veškeré přílohy či šablony jsou zaznamenány v praktické části práce.

Hlavní motivací a námětem bakalářské práce bylo moje povolání - druhým rokem pracuji jako učitelka mateřské školy. Sama jsem absolventkou zmíněné střední školy a učebního oboru. Díky získané praxi a zkušenostím jsem přesvědčena o důležitosti didaktických pomůcek, které je nutné u dětí předškolního věku do výchovně vzdělávací činnosti zapojit. Obecně děti didaktické pomůcky baví, rády s nimi pracují. Skupině žáků SPgŠ bych ráda demonstrovala, že aplikace didaktických pomůcek v praxi, které si zhotoví sami, je obrovským přínosem pro rozvoj dětí v předškolním vzdělávání.

2 Didaktika

Průcha (2013) v pedagogickém slovníku pojem didaktika definuje jako teorii vyučování a vzdělávání. Termín pochází z řeckého slova didaskein, který v překladu znamená učit se, vyučovat nebo také poučovat. Objektem didaktiky jsou cíle, obsah, metody a organizační formy vyučování. Dle Hladílka (2004, s. 7) je didaktika „*vědou o vyučování, přičemž vyučování je chápáno jako jednota výchovy a vzdělávání.*“ Hlavním předmětem didaktiky je vyučovací proces (vyučování) - jednota obsahu a procesu.

Didaktiku jako umění vyučovat si uvědomoval už Wolfgang Ratke a Jan Amos Komenský (Skalková, 2007). První knihu (Nová didactica) s pojmem didaktika zveřejnil W. Ratke. V knize poukazyval na nedostatky škol. K jejich odstranění navrhl didaktický systém, který bez úspěchu roku 1612 přednesl římskému sněmu ve Frankfurtu (Vyskočilová, Dvořák in Kalhous a Obst, 2009). J. A. Komenský měl hlavní vliv na rozvoj myšlení o didaktice a to hlavně díky dílu Velká didaktika, ve kterém se věnoval rozboru vyučování a řešení problémů výchovnosti vyučování a organizací školské soustavy (Hladílek, 2004).

V současné době je didaktika nezávislá vědní disciplína (vyčlenila se jako samostatná disciplína), kterou však nelze oddělovat od jiných částí pedagogiky. Didaktické problémy jsou vnímány komplexně. Při jejich řešení se využívají postupy z dalších pedagogických disciplín, tedy z obecné pedagogiky, dějin pedagogiky, filozofie a sociologie výchovy, speciální pedagogiky nebo pedagogické psychologie (Skalková, 2007).

S pojmem didaktika je spjatý termín **výchova**. Jde o záměrné a cílevědomé působení na osobnost žáka s cílem dosáhnout pozitivních změn v jeho vývoji. **Vzdělání** je chápáno jako výsledek procesů, které se rozvíjejí při vyučování (Skalková, 2007). **Vzdělávání** Šimoník (2003, s. 4) definuje jako „*záměrné osvojování vědomostí, dovedností a návyků, těsně spjaté s rozvojem poznávacích, citových a volních procesů, směřující ke společensky žádoucím chování a jednání člověka.*“ Výchova a vzdělávání vedou člověka po celý jeho život, neboť jsou těsně spjaty a ve škole se prolínají.

Rozvoj didaktiky je podle Hladílka (2004) závislý na vzájemné kooperaci s ostatními vědami. Poznatky didaktika uplatňuje především z filozofie (zákonitosti poznávacího procesu, které jsou uplatňovány ve vyučovacím procesu), psychologie (jednotlivé disciplíny pomáhají didaktice odpovídat na otázky učení a motivace žáků), sociologie (poskytuje didaktice podněty týkající se klimatu třídy), logiky (znalost forem správného myšlení jsou požadavkem úspěšného učitele), kybernetiky (pochopení vzájemného působení učitele a žáků) a lékařských věd (stanovují normy pro hygienické prostředí pro výchovně vzdělávací činnost).

2.1 Didaktické principy (zásady)

Didaktické (vyučovací) principy jsou obecné požadavky, pravidla, normy, které plynou ze zákonitostí výchovně vzdělávacího procesu. Efektivně ovlivňují výchovně vzdělávací činnost (Svobodová, Šmahelová, 2007). Stodůlková a Zapletalová (2011, s. 61) pojem didaktický princip definují jako „*praxí prověřený obecný požadavek na výchovu, konkrétně na její obsah, cíle, metody a formy.*“ Vyzdvihují hlavní význam a dodržování didaktických principů v pedagogickém procesu. Uvádí, že znalost těchto požadavků a jejich následné správné používání při výchovně vzdělávacím procesu, směřuje k dosahování valných vzdělávacích i výchovných účinků. Hodnota výchovného působení je závislá na výběru a respektování principů. Pedagogické principy dělí na didaktické neboli vzdělávací, které se zachovávají při vyučování a výchovné, které se užívají v procesu působení mravního vlivu v rodině.

Svobodová a Šmahelová (2007) uvádí, že již od antiky se ve spisech pedagogických myslitelů objevovala tendence formulovat obecné zásady. Marcus Fabius Quintilianus, římský autor, ve svém díle Dvanáct knih o výchově řečníka, uvedl nutnost k přihlížení individuálních vlastností žáků. Učitel by tedy neměl vyžadovat po žácích úkol, který převyšuje jejich síly a možnosti (dnes hovoříme o principu přiměřenosti). Dále ve výuce vyzdvihoval důslednost a posloupný ráz (dnes hovoříme o principu soustavnosti a systematičnosti). Učitelům doporučoval, aby základy učení žákům nepředávali ukvapeně, ale permanentně (dnes hovoříme o principu trvalosti). V období renesance se do centra zájmu dostal požadavek názornosti, aktivity a samostatnosti, neboť autoři cítili potřebu odstranit pouhé memorování. Chtěli u jedinců rozvíjet individuální názor a mínění. Hlavní důraz se kladl na zkušenost a na postup od známého k neznámému.

Nejucelenější řád ve svém díle Analytická didaktika uspořádal Jan Amos Komenský, ve kterém popisuje 187 pouček vztahující se k vyučovacím procesu. Orientoval se hlavně na princip názornosti (Šimoník, 2003). „*Všemu se vyučuje a učí příklady, ukázkami a cvičeními.*“ Komenský byl přesvědčen, že klíčové postavení při poznávání mají smysly. Mimo princip názornosti vyzdvihoval přiměřenost, uvědomělost, soustavnost a posloupnost. V průběhu doby a vývoje došlo ke změnám a prohloubení vyučovacích zásad (Hladílek, 2004, s. 21).

Dle Šimoníka (2003) se autoři dříve při tvorbě vyučovacích principů opírali o empirii (z řeckého *empeiros* neboli zkušený). Dnes didaktika využívá poznatky celé řady vědních oborů (z psychologie, logiky, kybernetiky nebo fyziologie).

Princip názornosti

Komenský tento princip nazýval “zlatým pravidlem vyučování“. Ve výchovně vzdělávacím procesu je žádoucí opírání o smyslové vnímání předmětů a jevů. Zásadní je vlastní činnost jedince a přirozená osobní zkušenost. Učitel by měl vycházet z existujících představ a zkušeností žáka (Svobodová, Šmahelová, 2007). Aby byl princip názornosti dodržen, je vhodné využívat názorné pomůcky, získávat odpovědi a poznatky z praxe, spojovat konkrétní a abstraktní myšlení žáka, využívat logických postupů indukce a dedukce, navazovat na stávající zkušenosti žáka a dodržovat postup: příklad – pravidlo – aplikace (Ouroda, 2000).

Princip uvědomělosti

Je nutné, aby žák zcela rozuměl kladeným požadavkům a znal jejich význam. Žák má mít povědomí, proč je důležité a smysluplné zvládnout vědomosti a dovednosti a jakým způsobem je může využít v reálném životě (Svobodová, Šmahelová, 2007).

Princip aktivity

Princip aktivity vyzdvihuje požadavek, aby učitel vycházel z aktivity žáka. Z jeho přemýšlení, poznávání, zkušeností a vlastních činností. Učitel žáka vede, radí mu, nechává ho svobodně řešit problémy (Svobodová, Šmahelová, 2007). Žák by neměl být pouhým pasivním prvkem výchovy. Důležité je dodržování postupu: aktivita – samostatnost – tvořivost (Šimoník, 2003).

Princip přiměřenosti a individuálního přístupu

Je důležité, aby cíl, obsah a metody nebyly v rozporu s psychickým a tělesným vývojem žáka. Učitel se musí orientovat ve vývojové psychologii a znát pedagogickou diagnostiku. Díky nim může stanovit reálné možnosti žáka. Učitel také musí brát na zřetel individuální zvláštnosti každého žáka (přihlížet k jeho nadání nebo naopak nevýhodě) a při výchovně vzdělávacím procesu uplatňovat osobitý přístup ke každému žákovi (Stodůlková, Zapletalová, 2011).

Princip cílevědomosti

Vyučování je činnost záměrná, vždy míří k nějakému cíli. Princip poukazuje na požadavek jednotného a konkrétního stanovení dílčích i konečných cílů výuky. Učitel by měl tedy žáky seznámit se vzdělávacím cílem, objasnit ho a zdůvodnit (Ouroda, 2000). Šimoník (2003) tvrdí, že doposud tento princip není uplatňován v činnosti žáka.

Princip systematickosti a soustavnosti

Učivo musí tvořit logický systém. Učitelovo výchovné působení by mělo být seřazeno do určitého systému, mělo by být soustavné. Učitel by měl systematicky postupovat od známého k neznámému (konkrétní versus abstraktní), od blízkého ke vzdálenému nebo od jednoduchého ke složitému (Svobodová, Šmahelová, 2007). Dále by měl seskupovat teoretické poznatky s praktickými, pravidelně procvičovat, opakovat a diagnostikovat (Ouroda, 2000).

Princip trvalosti

Jde o zapamatování a osvojení dovedností a vědomostí žáka tak, aby si je žák zpětně vybavoval a používal v praxi. Princip trvalosti se opírá o paměť, vnímání a volní vlastnosti žáka. Během vyučování by si měl žák trvale osvojit učivo. Je tedy důležité ve výuce využívat žákovo záměrné a úmyslné zapamatování (Hladílek, 2004).

Princip jednotnosti

Důležité je jednotné neboli společné působení školy a rodiny na žáka. Princip jednotnosti definuje požadavek stejného vedení a recenzování žáka. Nejednotná výchova má nepříznivý vliv na celou žákovu osobnost (Stodůlková, Zapletalová, 2011). Mezi jednotlivými subjekty, které se na výchově podílejí, by měla být zachována úcta, tolerance a respekt (Svobodová, Šmahelová, 2007).

Princip vědeckosti

V průběhu vzdělávacího procesu musí být všechny informace a poznatky předávané učiteli žákům vědecky podložené a odůvodněné (Svobodová, Šmahelová, 2007). Zárukou obsahové správnosti jsou didaktické učebnice a aktivní zapojení učitele do sebevzdělávacích akcí (Stodůlková, Zapletalová, 2011).

Šimoník (2003) uvádí, že od 90. let minulého století se mění pohled na vyučování a postoj k žákům. Ve výuce se zdůrazňují přístupy, které doposud nebyly doceněny a díky tomu se formují nové vyučovací principy: Princip úcty a respektu k dítěti, Princip orientace na pozitivní stránky osobnosti dítěte, Princip kooperace žáků, Princip bezpečí, jistoty a vstřícnosti nebo Princip převahy kladného hodnocení, orientace na radost a prožitek.

2.2 Didaktické pomůcky

V didaktice pojmem **didaktický prostředek** chápeme vše, čeho učitel a žáci využívají k dosažení výukového cíle. Prostředkem může být tedy metoda výuky, vyučovací forma nebo didaktická zásada. Hovoříme o takzvaných nemateriálních didaktických prostředcích (Obst in Kalhous, 2009). Na druhé straně prostředků stojí materiální didaktické prostředky, mezi které patří **učební (didaktické) pomůcky**. Jedná se o materiální předměty, které vedou k hlubšímu osvojení vědomostí a dovedností při výchovně vzdělávacím procesu. Tyto pomůcky doplňují, podmiňují a zefektivňují celý průběh poznávacího procesu. Didaktické pomůcky se od didaktických prostředků odlišují bezprostředním vztahem k obsahu vzdělávání. Děti mohou s pomůckami při práci manipulovat a zapojit tak všechny smysly (Kujal a kol., 1967 in Fuchs, Lišková, Zelendová, 2015). Janiš a Loudová (2018) dělí podle smyslu didaktické prostředky na vizuální (zrak), auditivní (sluch), taktilní (hmat), olfaktorické (čich), gustativní (chuť) nebo kinetické (pohyb).

Skalková (2007) uvádí fakt, že didaktické pomůcky by do výuky neměly být zařazovány náhodně. Je důležité, aby učitel volil pomůcky ke stanovenému cíli, k věku dětí, jejich existujícím vědomostem a materiálnímu vybavení školy a třídy.

Učební pomůcky jsou velmi různorodé. Lze je dělit podle funkce na motivační, expoziční, fixační a klasifikační, podle určení na pomůcky pro předškoláky, děti školního věku, pro studenty, podle charakteru na dvojrozměrné a trojrozměrné, podle jedinečnosti na kopie a originály nebo z hlediska podstaty na statické a dynamické (Valenta, Müller, 2003).

Na trhu existuje velká škála didaktických pomůcek a hraček, které jsou vyrobeny z různých materiálů. Při výrobě se nejčastěji využívá dřevo (smrk, modřín, ořech), plast, papír (karton, lepenka, krabice), textil (nitě, stuhy, všechny druhy tkanin), kov (ocel, hliník, cín) nebo modelovací hmota (plastelína, modurit, fimo hmota). Didaktické pomůcky u dětí rozvíjí jemnou motoriku, tvořivost, fantazii, smysly, paměť i řeč. Většina pedagogů si vytváří didaktické pomůcky sama, neboť jim existující didaktické pomůcky nestačí nebo nevyhovují. Didaktické pomůcky pedagogům zkvalitňují výuku (Kroulíková in Fuchs, Lišková, Zelendová, 2015).

Každá didaktická pomůcka plní funkci poznávací – rozvíjí poznávací funkce, psychologickou – didaktická pomůcka by měla zaujmout a motivovat, dát prostor tvořivosti a aktivitě, výchovnou – didaktická pomůcka působí pozitivně emočně i esteticky, didaktickou – vyplývá z obsahu učiva a ekonomickou – didaktická pomůcka šetří čas pedagoga, zabraňuje proti nadměrné verbalizaci vyučovacího procesu (Valenta, Müller, 2003).

3 Vyučovací metody

Vyučovací metoda patří mezi důležité kategorie obecné i oborové didaktiky. Efektivita vyučovacího procesu je závislá na správném stanovení cílů a obsahu, na vhodném výběru metody a organizační formě výuky a na materiálních didaktických prostředcích. Vyučovací metoda má teoretický i praktický význam pro výchovně vzdělávací proces (Vališová, Kasíková, 2007).

Termín metoda pochází z řeckého slova *methodos* a označuje postup či cestu k určitému cíli (Hladílek, 2004). Zormanová (2012, s. 13) pojmem metoda označuje „*určité prostředky, postupy a návody, pomocí kterých dosáhneme či můžeme dosáhnout cíle, a to v kterékoli činnosti.*“ Jedná se tedy o systém vyučovacích činností učitele, který směřuje k vytyčenému cíli a učebních aktivit žáka. Důležitá je kooperace mezi učitelem a žákem. Šimoník (2003, s. 36) pojmem vyučovací metoda rozumí „*způsob, jakým učitelem organizuje proces osvojování nových vědomostí a dovedností žáků.*“ Většina autorů klade důraz na metody aktivní a samostatné práce žáků. Je třeba, aby učitel znal, ovládal a používal, co nejvíce vyučovacích metod.

Ve vyučovacím procesu bývají uplatňovány vyučovací metody paralelně a v recipročním propojení. V průběhu vyučování se mění a střídají, jejich postup zařazení nesmí být nahodilý, ale promyšlený. Vhodný výběr vyučovacích metod je klíčovým pro efektivní vyučovací jednotku. Výběr metody ovlivňuje druh a stupeň školy, charakter učebního předmětu, organizační formy, zákonitosti výchovně vzdělávacího procesu, ze kterého plynou vyučovací zásady, osobnost učitele (teoretická a praktická připravenost), psychologické zvláštnosti třídy a žáků, osobnostní předpoklady žáků (fyzické i psychické), vnější podmínky vyučování (geografické a prostorové podmínky, časový činitel). Důležité je zvážit vztah vybrané metody a organizační formy, využití didaktických materiálních pomůcek, zamyslet se nad výchovně vzdělávacími účinky metody (Vališová, Kasíková, 2007).

Hlavním smyslem vyučovací metody je dosažení žádaných a trvalých změn v osobnosti žáka. Hovoříme tedy o docílení maximální efektivity metody (Mojžíšek, 1972). Maňák a Švec (2003) rozlišují tři vyučovací funkce. Definují funkci zprostředkování vědomostí a dovedností, funkci komunikační, která je hlavním předpokladem pro efektivní pedagogické vzájemné působení a funkci aktivizační, která motivuje, učí a osvojuje techniky práce.

3.1 Klasifikace vyučovacích metod volně podle Maňáka (1990 in Kalhous a Obst, 2009, s. 313):

A. Podle didaktického aspektu dělíme metody z hlediska pramene poznání a typu poznatků:

1. *metody slovní*, do kterých řadíme monologické metody (popis, vysvětlování, vypracování), dialogické metody (rozhovor, diskuse) a metody práce s učebnicí a knihou,
2. *metody názorně demonstrační*, do kterých se řadí pozorování předmětů a jevů, předvádění a demonstrace (předmětů, modelů a pokusů), projekce,
3. *metody praktické*, hovoříme o nábviku pracovních a pohybových dovedností, pracovních, grafických a výtvarných činnostech.

B. Podle psychologického aspektu dělíme metody z hlediska aktivity a samostatnosti žáků:

1. *metody sdělovací*,
2. *metody samostatné práce žáků*,
3. *metody výzkumné, problémové a badatelské*.

C. Podle logického aspektu metody myšlenkových operací rozdělujeme na postup:

1. *srovnávací*,
2. *induktivní*,
3. *deduktivní*,
4. *analyticko – syntetický*.

D. Podle aspektu procesuálního metody z hlediska fází výchovně vzdělávacího procesu:

1. *motivační*,
2. *expoziční*,
3. *fixační*,
4. *diagnostické*,
5. *aplikační*.

E. Podle organizačního aspektu chápeme metody z hlediska výukových forem a prostředků:

1. *spojování metod s vyučovacími formami*,
2. *spojování metod s vyučovacími pomůckami*.

F. Podle aspektu interaktivního hovoříme o metodách aktivizujících, do kterých řadíme:

1. *metody diskusní*,
2. *metody situační*,
3. *metody inscenační*,
4. *metody specifické*,
5. *didaktické hry*.

4 Období adolescence

Termín adolescence vznikl z latinského slova *adolescere* (dorůstat, mohutnět). Nastupuje po dramatickém období pubescence. Konkrétní časové vymezení tohoto období (druhé fáze dospívání) se u jednotlivých autorů různí (Macek, 1999). Vágnerová (2012) vymezuje, že dospívání je přechodnou dobou mezi dětstvím a dospělostí. Trvá přibližně od 15 do 20 (22) let. Langmeier a Krejčířová (2006) popisují dospívání jako období plné biologických a psychických změn. Na jedné straně se objevují první sekundární znaky, typické je také zrychlení (akcelerace) růstu. Na straně druhé se jedná o plné dovršení pohlavní zralosti a dokončení tělesného růstu. Mezi psychické změny řadí nové pudové tendence (a hledání způsobu, jak je uspokojit), emoční labilitu nebo vyspělý způsob myšlení. Běžně bývá tato věková skupina pojmenovávána jako mladiství, adolescenti či teenagers. Vágnerová (2012) uvádí, že průběh dospívání je závislý, jak na změnách kulturních, tak i na společenských podmínkách, ze kterých vyplývají různá očekávání či požadavky naší společnosti (hovoří o změnách sociálních).

Vágnerová (2000) období adolescence stručně definuje jako období prvního pohlavního styku (zahájení sexuálního života). Dále lokalizuje v tomto období tři sociální mezníky - ukončení povinné školní docházky, dovršení přípravného profesního období (a nástupu do zaměstnání) a dosažení plnoletosti. Adolescenci dělí na fázi ranou a pozdní.

Tělesný vývoj

Na konci období adolescence každý jedinec dosahuje plné reprodukční schopnosti. Ukončuje se tělesný růst a probíhá zrání mozku, které se ustaluje. Tělesné změny nedosahují takových rozměrů jako v období pubescence (Vašutová, 2003). Vágnerová (2000, s. 255) upozorňuje na fakt, že jedinec se v tomto období zaobírá svým tělem a tělesným vzhledem, a proto *„vlastní tělo je posuzováno ve vztahu k aktuálnímu standardu atraktivity, je srovnáváno s ostatními adolescenty i aktuálně přijímaným ideálem.“* Zevnějšek a jeho atraktivita je prostředkem k dosažení uznání a sociální prestiže.

Psychický vývoj

Neuropsychický vývoj je výsledek vzájemného působení zrání a chování jedince (Kuhn, 2009 in Vágnerová, 2012). Neuronální propojení se stabilizuje, dochází k rychlejšímu zpracování informací, uvažování i chování adolescentů. Jedinci dokážou zpracovávat velké množství

informací a třídit mezi nimi díky dozrávání limbického systému, který je centrem emočního prožívání (Vágnerová, 2012).

Vývoj identity

Adolescent hledá v tomto období řadu odpovědí na otázky – kdo jsem, kam směřuji, kam patřím nebo jaký jsem (Langmeier a Krejčířová, 2006). Adolescence je významnou fází, v níž se adolescent rozvíjí a dotváří svou identitu. K osvojování nových kompetencí, získávání rolí a sociálních postavení, zaujímá určitý postoj. Vymezení vlastní identity je podmíněno úrovní kognitivních schopností, emoční vyspělostí a působením ze strany společnosti. Adolescent se chce sebevymezit, usiluje o lepší sebepoznání. Zaměřuje se tedy na vlastní osobnost (Vágnerová, 2000). Josselsonová (1980 in Vágnerová, 2000) společně s rozvojem identity hovoří v období adolescence o fázi postupné stability (vyrovnávání vztahů s rodiči) a fázi psychického osamostatnění (ukončení separační závislosti na rodině).

Vývoj myšlení

Piaget (1966 in Vágnerová, 2000) vývoj myšlení v období adolescence nazývá stádiem formálních logických operací. Typické pro toto období je nezávislost na konkrétní realitě, hypotetické, abstraktní a systematické uvažování, rozvíjí se i pružnost myšlení a metakognice, kdy se u jedinců zlepšuje odhad vlastních schopností a dovedností.

Volba povolání

Langmeier a Krejčířová (2006) popisují, že výběr povolání se orientuje, jak z hlediska jedince (výběr povolání, který ho bude bavit a uspokojovat), tak z hlediska společnosti (pracovník, který přispívá k plnění společenských úkolů). Adolescent musí sladit svoje individuální i společenské zájmy. Adolescenti se musí v době zájmového nevyhranění, nedokončení vývojových schopností a charakterových vlastností, rozhodnout pro volbu svého povolání, což v nich vyvolává nejistotu. Jaide (1961 in Langmeier a Krejčířová, 2006, cit. dle Nickela, 1975) uvádí tři typy volby povolání:

1. Typ A – adolescent řídí svou volbu podle přání a rozhodnutí rodičů, nebere ohled na své zájmy a sklony.
2. Typ B – adolescent má určitá přání týkající se jeho budoucího povolání, jeho představy jsou avšak nejasné, bez cílu na konkrétní povolání. Jedinec nakonec volí pod vlivem tlaku z okolí. Tento typ volby povolání je nejvíce mezi adolescenty zastoupen (50 %).

3. Typ C – adolescent, většinou velmi iniciativní, cílevědomý a rozhodný, volí podle osobního plánu, který je založen na dosažení cílů vlastního života.

4.1 Příprava na profesi učitele mateřské školy

Učitel je vnímán jako jeden z hlavních faktorů výchovy a vzdělávání. Jedná se o profesionálně kvalifikovaného pedagogického pracovníka, který je spoluodpovědný za chod, řízení, organizování a vyhodnocování tohoto procesu. Pojmem pedagogický pracovník se rozumí osoba, která provádí přímou vyučovací, výchovnou, speciálně-pedagogickou nebo speciálně-psychologickou činnost přímým působením na dítě či žáka. Učitel MŠ patří podle zákona (č. 563/2004 Sb.) k pedagogickým pracovníkům (Syslová, 2017). Šmelová s Nelešovskou (2009) definuje učitele MŠ jako kvalifikovaného odborníka v oblasti předškolního vzdělávání, který je osobnostně vyzrálý a oprávněný k převzetí odpovědnosti za rozvoj dítěte.

Učitelství je podle Vališové a Kasíkové (2007) tradiční intelektualizovaná profese. Domnívají se, že většina učitelů bere svoje povolání jako poslání. Učitel by se měl stát osobností, neboť je nositelem výchovných idejí a ideálu vzdělanosti. Průcha (2017) uvádí, že ve vyspělých zemích je zájem o učitelskou profesi obrovský.

Učitel mateřské školy odbornou kvalifikaci získává v rámci vysokoškolského vzdělání studiem předškolního věku, vyšším odborným či středním vzděláním v oboru vzdělávání se zaměřením na přípravu učitele předškolního vzdělávání. Všichni pracovníci MŠ, kteří pracují jako pedagogové, musí mít kvalifikaci (Šmelová a Nelešovská, 2009).

Pro úspěšný výkon učitelské profese Dytrtová a Krhutová (2009) uvádí, že jedinec musí být odborně způsobilý (získáno na základě pedagogické přípravy), výkonově způsobilý (fyzická a neuropsychická schopnost k zvládnutí psychického vypětí), osobnostně způsobilý (odpovídající charakterové a volní vlastnosti), společensky způsobilý (společenský vzor, morální hodnoty) a motivačně způsobilý (ztotožnění s rolí učitele, angažování v ní).

4.1.1 Role učitele mateřské školy

Vašutová (2004 in Syslová, 2017) hovoří o roli socializační a kultivační, neboť učitel poskytuje a předává vzorec kultivovaného a etického chování. Dále popisuje roli angažované osobnosti, kterou vysvětluje jako fakt, že učitel má jistý společenský závazek s vystupováním na veřejnosti (akce kulturního života, přednáškové činnosti, odborné diskuze). V roli diagnostické a evaluační učitel diagnostikuje potřeby, zájmy a individuální zvláštnosti dětí.

U učitele je důležitá i role projektanta, ve které plánuje činnosti s ohledem k potřebám dětí. Role facilitátora klade důraz na vytváření optimálních podmínek pro spontánní i řízené učení dětí. Dovednost umět naslouchat, poradit, komunikovat s odborníky, rodiči i širokou veřejností popisuje role komunikátora. Poslední role, role administrátora, vyzdvihuje nutnost vedení povinné dokumentace.

4.1.2 Pedagogická praxe

Pedagogická praxe je hlavní součástí přípravy budoucích učitelů MŠ. Cílem praxe je postupné změnění postojů žáka (studenta) na postoj učitele. Pedagogická praxe umožňuje budoucím učitelům MŠ získat základní pedagogickou způsobilost k výkonu tohoto povolání. Budoucí učitelé v rámci praxe získávají zkušenosti díky různým pedagogickým činnostem, řešení pedagogických problémů a zařazováním tvořivých činností (Dytrtová, Krhutová, 2009). Pedagogická praxe je nástrojem k posouzení, zda se u žáka ukáže schopnost empatického vcítění a asertivního jednání. Díky praxi lze zjistit a stanovit úroveň komunikativních dovedností žáka. Pedagogická praxe je řazena systematicky do celého průběhu studia (Nelešovská a Svobodová, 2003).

Příprava žáků na pedagogickou praxi oboru Předškolní pedagogika a Učitel předškolního vzdělávání vychází ze školního vzdělávacího programu dané MŠ, kde žáci absolvují odbornou pedagogickou praxi. Žáci si pod vedením vedoucích učitelek pedagogických praxí volí cíle a výstupy vzdělávání, vzdělávací obsah a jeho metodický postup. Vzdělávací nabídku (učivo) plánují v podobě praktických a intelektových činností. Přípravu na výstup žáci pravidelně konzultují s vedoucím odborné praxe. Cílem pedagogické praxe je propojení teoretických znalostí s praktickými dovednostmi (Šmelová, Nelešovská 2009).

Od prvního ročníku je pedagogická praxe žáků postavena na principech předškolního vzdělávání. Žáci se díky odborné praxi učí respektovat, přijímat a pracovat s vývojovými specifiky dětí předškolního věku, rozvíjet a vzdělávat jednotlivé děti dle jejich individuálních možností a potřeb, hodnotit pedagogickou účinnost a smysl vzdělávacích programů, využívat různých metod a forem vzdělávání. Uvedené principy jsou začleněny do studijního plánu (Šmelová, Nelešovská 2009).

5 Příprava dítěte předškolního věku na základní školu

Ve školních a třídních programech MŠ se vyloženě pojem příprava na školu nevyskytuje, neboť je zahrnuta do výchovně vzdělávací práce – do všech činností a aktivit. Učitelky se souhrnně zaměřují na to, co by dítě předškolního věku mělo zvládat a umět před nástupem do ZŠ. Dítě rozvíjí v oblasti smyslových podnětů, v hrubé a jemné motorice, v sebeobslužných činnostech, v kvalitě a správnosti vyslovování a v kognitivních funkcích jako je myšlení, paměť, vnímání, soustředění (Kořátková, 2008).

5.1 Školní zralost a školní připravenost

Dítě, které do 31. 8. daného roku dovrší šestý rok svého věku, se musí dostavit do základní školy k zápisu. Po zápisu začíná povinnou školní docházkou nebo má doporučen její odklad (Špaňhelová, 2004).

Kolláriková a Pupala (2010) cítí, že pojem školní připravenost a školní zralost konvergují. Proto užívají pojem školní připravenost, který zahrnuje biologický i psychický vývoj dítěte, sociální vlivy a požadavky školy. Syslová (2018, s. 86) hovoří o pedagogickém termínu **školní připravenost** jako o „*souborném názvu pro fyzickou, duševní a sociální způsobilost dítěte na vstup do školy.*“ Někteří autoři uvádí termín **školní zralost**, který vychází z vývojové psychologie. Nejednotnost terminologie vyplývá z různých koncepcí. Vágnerová (1999 in Sedláčková, Syslová, Štěpánková, 2012) popisuje školní zralost jako kompetence, které jsou podmíněné zráním organismu (CNS). Školní připraveností popisuje kompetence, které jsou vázány na učení a prostředí. Kořátková (2008, s. 114) do školní zralosti zahrnuje fyzické předpoklady jako je výška, váha, kvalita zdraví a psychické předpoklady jako je kvalita vyjadřování, kognitivní úroveň, citová a sociální vyspělost. Školní připravenost chápe jako „*způsobilost a stav rozvoje obecných a praktických vědomostí, dovedností a návyků, které umožní dítěti pokračovat ve svém vývoji prostřednictvím školního vzdělávání.*“

Během hodnocení školní připravenosti se učitelé zaměřují, jakou má dítě předškolního věku úroveň ve sluchové a zrakové percepci, orientují se na řeč (slovní zásoba), zkoumají jemnou a hrubou motoriku dítěte, jaká je paměť dítěte (krátkodobá, dlouhodobá), pozorují, zda se dítě dokáže soustředit na úkol, jakou má prostorovou orientaci nebo zda je dostatečně emočně vyspělé (Syslová, 2018).

Výčet zkoumaných oblastí učitelem vztahující se ke školní připravenosti (korespondující s výběrem didaktických pomůcek popsanych v praktické části práce):

- a) **jemná motorika** zahrnuje především obratnost rukou a mluvidel, které spolu úzce souvisí. Dítě předškolního věku by mělo být schopné třídit, skládat, rozebírat a sestavovat. Čím jsou předměty menší, tím více je nutná obratnost ruky a prstů. Vhodné jsou stavebnice a kostky, puzzle, hlavolamy, provlékačky a vkládačky (Kutálková, 2010);
- b) **zrakové vnímání**, respektive zrak, je prostředkem pro vnímání hmotného světa a je prostředkem komunikace. Za vizuomotorickou koordinací stojí zpřesnění koordinace ruky a oka. Dítě předškolního věku by mělo vnímat figuru od pozadí, uvědomovat si polohu předmětu v prostoru, zrakově odlišovat, být schopen zrakové analýzy a syntézy. Důležitá je zraková paměť, kterou dítě ve škole využije k vybavování si číslic a písmen (Bednářová, Šmardová, 2007). Vhodné je skládání rozstříhaných obrázků, hledání a třídění podle určitého hlediska nebo pexeso (Kutálková, 2010);
- c) **sluchové vnímání**, sluch ovlivňuje rozvoj řeči a abstraktní myšlení. Je prostředkem komunikace. Dítě předškolního věku by mělo být schopné lokalizovat zvuk (ukázat jeho směr), poznat předměty podle zvuku, poznat melodie a písně, mít dobrou sluchovou paměť (Bednářová, Šmardová, 2007);
- d) **řeč** je prostředkem komunikace. Ovlivňuje kvalitu myšlení, ale i učení a poznávání. Dítě předškolního věku by mělo mít dostatečně velkou slovní zásobu, mělo by bez ostychu komunikovat s dospělými, dokázat pojmenovat většinu věcí kolem něj, z paměti reprodukovat krátké texty, řečový projev by měl po obsahové i formální stránce odpovídat věku. Do vzdělávání dětí předškolního věku je pro rozvoj řeči vhodné zařadit básničky, písničky, říkadla s pohybem, v rámci diskusního kruhu klást otázky a hledat na ně odpovědi (Bednářová, Šmardová, 2007);
- e) **předmatické představy** jsou předpokladem porozumění matematických pojmů a symbolů. Na základě předčíselných představ se budují početní představy – určování množství, chápání číselné řady a číselných operací (Bednářová, Šmardová, 2007). Dítě předškolního věku by mělo rozlišovat a pojmenovat základní geometrické tvary (kruh, čtverec, obdélník a trojúhelník), chápat pojem míň, víc, stejně, malý, velký, střední, vysoký, nízký, seřadit za sebe předměty podle určitého klíče (podle velikosti, barvy, počtu, tvaru) a orientovat se v číselné řadě 1 – 10. Kutálková (2010) doporučuje během vzdělávání předškolních dětí využít názorné předměty (pastelky, kamínky, korálky, hrací kostku, prsty).

f) **prostorová orientace** se rozvíjí pomocí zrakových, sluchových, pohybových a hmatových vjemů a jejich poznávacím zpracováním. Vnímání prostoru je vymezené třemi osami: horno - dolní, předo - zadní, pravo - levo. Do představ o prostoru řadíme i odhad vzdálenosti, porovnání velikosti, vnímání částí a celku. Dítě předškolního věku by mělo bezpečně chápat pojem nahoře a dole, níže a výše, vpředu a vzadu, daleko a blízko, první a poslední, předložkové vazby na, v, do, před, za, pod, vedle a mezi (Bednářová a Šmardová, 2007).

6 Metodické náměty do výuky žáků střední pedagogické školy (praktická část)

Metodické náměty do výuky žáků Střední pedagogické školy Boskovice (dále jen SPgŠ) obor Předškolní a mimoškolní pedagogika (75-31-M/01) byly řazeny do předmětu **Pedagogická praxe** (učební a odborná). U žáků studující čtyřletý obor zakončený maturitní zkouškou, jsou během studia vytvořeny předpoklady pro kompetenci připravovat, realizovat a vyhodnocovat výchovně vzdělávací činnosti, které jsou zaměřené na výchovu a vzdělávání dětí předškolního věku. Absolventi se mohou uplatnit jako učitelé mateřských škol (dále jen MŠ), vychovatelé nebo pedagogové volného času ve školních zařízeních (školní družina – dále jen ŠD, školní klub – dále jen ŠK, středisko volného času – dále jen SVC).

Výčet kompetencí absolventa SPgŠ:

- absolvent samostatně připravuje a realizuje projekty výchovně vzdělávací práce pro děti, které následně evaluuje;
- při přípravě a realizaci projektů klade důraz na individuální zvláštnosti a potřeby dětí;
- vzdělávání vede v souladu se stanovenými podmínkami a cíli pedagogické práce;
- svoji pozornost orientuje na rozvoj vrozených a získaných dispozic dětí;
- vede děti k prosociálnímu chování, rozvíjí u nich kladné sociální vztahy;
- vytváří pro děti bezpečné a podnětné prostředí, které vede k výchovně vzdělávací práci;
- ovládá hudební, výtvarné, dramatické činnosti, které jsou přiměřené věku dětí;
- neustále sleduje vývoj a změny v legislativě (vzdělávací politice).

Cílem pedagogické praxe je u žáků rozvinout specifické profesní dovednosti a postoje v předškolním vzdělávání. Žák by měl být schopen zapojit teoretické i praktické dovednosti při výchovně vzdělávací práci s dětmi. Obsah učiva vychází ze znalostí a dovedností z dalších odborných předmětů jako je pedagogika, psychologie, jazykové praktikum a environmentální výchova.

Pedagogická praxe je rozdělena na odbornou (praktická příprava) a učební (praktické vyučování). **Učební pedagogická praxe** (dále jen UPP) se zahajuje ve 3. ročníku (4 hodiny týdně), kdy žáci začínají s praxí v mateřských školách, ve 4. ročníku (3 hodiny týdně) pokračují ve školních družinách či školních klubech. Učební praxe probíhá ve cvičných zařízeních (MŠ, ŠD), žáci jsou rozděleni do tří stejně početných skupin. Nejprve jsou

do praxe zařazeny náslechy, poté následují samostatné výstupy žáků. **Odborná pedagogická praxe** (dále jen OPP) je realizována individuální formou – žáci ji vykonávají v místě bydliště po osobní domluvě se školou. V 1. ročníku se jedná o MŠ, ve 2. ročníku o ŠD, ve 3. ročníku si žáci vybírají speciálně pedagogické zařízení, 4. ročník se orientuje na profesní a studijní zájem žáka (žák si sám volí zařízení).

Žáci během obou praxí vytvářejí deníky praxe (včetně příprav, sebehodnocení, poznámek, rozboru) a metodické zásobníky, které předkládají k evaluaci vedoucímu pedagogické praxe. Při hodnocení je kladen důraz jak na dovednost, tak schopnost propojit a v praxi použít teoretické poznatky, které žáci získali během studia. Dále se hodnotí vystupování, empatie, kreativita, přiměřenost motivace, připravenost žáka a celkový průběh výstupu v daném zařízení. Důležitým činitelem je i kvalita vedení pedagogického deníku a metodického zásobníku.

Předmět pedagogická praxe naplňuje kompetence k pracovnímu uplatnění – žák má srovnání školní teorie s praktickým reálným světem. Vyučovací předmět se podílí na rozvoji kompetenci k učení (mít pozitivní vztah ke vzdělávání a k učení), k řešení problémů (využívat nabitě zkušenosti a vědomosti), komunikativních (přiměřené vyjadřování v mluveném a psaném projevu), personálních a sociálních (přijímat radu i kritiku, přiměřeně reagovat na hodnocení druhých), občanských a kulturních (respektovat druhé).¹

6.1 Tvorba metodických námětů – didaktických pomůcek

Každý žák po absolvování pedagogické praxe předkládá metodický zásobník, který tvoří náměty pohybových, jazykových, hudebních, výtvarných a dramatických činností. Metodické náměty bakalářské práce se orientují na mateřskou školu, kterou žáci v rámci praxe navštěvují, konkrétně na **školní zralost a připravenost dětí předškolního věku**. Praktická část popisuje šest didaktických pomůcek, které žáci 3. ročníku Střední pedagogické školy Boskovice vyrobili v rámci předmětu UPP. Pomůcky pro předškolní děti jsou orientovány na rozvoj řeči, jemnou motoriku, předmatematické schopnosti, prostorovou orientaci, sluchové a zrakové vnímání. Při výběru didaktických pomůcek se autorka práce nechala inspirovat pomůckami, které jsou volně k prodeji na webových stránkách a v katalogích, které se zaměřují na distribuci didaktických pomůcek určených do MŠ tedy

¹ Školní vzdělávací program: Předškolní a mimoškolní pedagogika [online]. Boskovice, 2011 [cit. 2020-12-01].

dětem od 3 do 6 let. Autorka práce tímto způsobem chtěla žákům demonstrovat, že lze určité didaktické pomůcky zhotovit svépomocí a nenakupovat je za nemalé finanční prostředky.

Po dobu šesti týdnů autorka práce pracovala se skupinou žáků (7 dívek, 1 chlapec). S žáky pracovala ve vyčleněném čase z pedagogické praxe (7:00 – 8:40). Každý týden si žák ze skupiny vyrobil jednu didaktickou pomůcku, která je určena dětem předškolního věku. Didaktické pomůcky byly tvořeny z lehce dostupných, recyklovaných (odpadových) a finančně levných materiálů, aby finančně žáky nezatížily. Hotové didaktické pomůcky si žáci založili do svých metodických zásobníků včetně příloh a šablon. Ke každé didaktické pomůcce byl přiložen pracovní postup na její výrobu, metodický návod jak s pomůckou pracovat, hlavní cíl a využití pomůcky v praxi. Žáci během sestavování přehledu o pomůcce, pracovali s Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV). Seznámili se s obsahem dokumentu, jednotlivými oblastmi a názvoslovím. Žáci v RVP PV ke každé didaktické pomůcce hledali a přiřazovali dílčí cíl, výstup a kompetenci, kterou si zapisovali do hodnotící tabulky. Na závěr žáci po dobu jednoho měsíce aplikovali didaktickou pomůcku v praxi tedy v MŠ u dětí předškolního věku. Na základě dlouhodobého pozorování vyhodnotili její smysl, účinnost a přínos pro děti, který zaznamenali podle svých subjektivních pocitů a názorů do závěrečné hodnotící tabulky (viz příloha č. 1). Žákům díky tabulce vznikl ucelený přehled o každé didaktické pomůcce. Po aplikování didaktických pomůcek v praxi, byla v rámci diskusního kruhu, kterého se účastnila celá skupina žáků, vyhodnocena účinnost a smysluplnost těchto didaktických pomůcek. Každý žák měl prostor se vyjádřit k didaktické pomůcce, sdělit její prospěšnost a přínos pro děti předškolního věku, ale také zhodnotit její funkčnost, poukázat na vady či nedostatky, navrhnout obměny či jiné alternativy.

Během vytváření jednotlivých didaktických pomůcek autorka práce při práci s žáky dodržovala hlavní didaktické zásady. Nejčastěji využívala princip názornosti – na úvod každé hodiny žáky s didaktickou pomůckou seznámila, ukázala jim ji. Aby byla pro žáky výuka zajímavá, autorka práce střídala vyučovací metody. Nejčastěji využívanou vyučovací formou byla metoda slovní (popis, vysvětlování, rozhovor, diskuse), názorně demonstrační a pracovní. Žáci pracovali vyučovací metodou samostatné práce žáků (vlastní tvorba didaktických pomůcek), dále také deduktivní a diskusní. Autorka práce přihlížela k individuálním zvláštnostem a potřebám žáků, volila individuální přístup ke každému z nich. Během tvorby a následného vyhodnocování didaktických pomůcek autorka práce vytvářela při práci se skupinou žáků příjemnou atmosféru, kladla důraz kooperaci mezi žáky. Žáky také dostatečně motivovala, snažila se navodit dobrou náladu a vystupovala k žákům prosociálně.

6.1.1 Tangram

První didaktickou pomůckou, kterou si žáci vyrobili, byl tangram - pomůcka na **rozvoj zrakového vnímání** u dětí předškolního věku. Žáci byli seznámeni s didaktickou pomůckou. Žákům byla představena i levnější alternativa tangramu vyrobeného ze zbytkového kartonu.

Obrázek 1 - Tangram, zdroj: vlastní

Pomůcky: dřevěná deska (tloušťka 3-5 mm) nebo odpadový karton, příčná pila, smirkový papír, tužka, pěnový papír (moosgummi – červený, žlutý, zelený, modrý), tekuté lepidlo Herkules, štětec, nůžky, barevné papíry, kancelářské papíry, laminovací folie, laminovací stroj, šablona tangramu (příloha č. 2)

Metodický postup: Tangram se skládá se sedmi částí (ve tvaru trojúhelníku, obdélníku, rovnoběžníku). Žáci si podle šablony pomocí tužky obkreslili na dřevěnou desku (nebo karton) jednotlivé tvary tangramu, které za dopomoci autorky práce vyřezali příčnou pilou. Hotové tvary obrousili a zahladili pomocí smirkového papíru. Jednotlivé části tangramu si obkreslili dvakrát i na pěnový papír (moosgummi). Části vystříhali a pomocí tekutého lepidla a štětce nalepili z obou stran na příslušnou dřevěnou část. Hotové části tangramu zatěžkali knihami a nechali do druhého dne zaschnout. Během schnutí jednotlivých částí si žáci vyrobili předlohy určené dětem pro skládání tangramu. Z barevných papírů si vystříhali podle šablony barevné tvary, které lepili na bílé kancelářské papíry podle vzoru (příloha č. 3) do tvaru stromu, kočky, želvy, ptáka, ryby, lodě, domečku, kostky, střechy, věže nebo rakety. Nakonec hotové předlohy vložili do laminovacích folií a zalaminovali, aby jim v praxi vydrželi co nejdéle.

Metodika práce s didaktickou pomůckou: Jako první dítěti didaktickou pomůckou představíme, ukážeme a vysvětlíme její smysl. Na začátku práce s pomůckou dítě určí a pojmenuje jednotlivé barvy a geometrické tvary, které tangram představuje. Poté volně

přejdeme ke skládání základních obrazců podle předloh (dům, kostka, střecha). Když dítě bez problému a dopomoci zvládne obrazce základní, přistoupíme k obrazcům těžším, jako je želva, labuť, ryba, loď, věž, hrad nebo raketa. Děti, které mají dobrou představivost a fantazii, necháme, aby samy skládaly z tangramu nové obrazce. Vhodné je pracovat s tangramem u stolečku, popřípadě ve třídě na koberci.

Hlavní cíl didaktické pomůcky: rozvoj zrakového vnímání (barvy, tvar, velikost), prostorové orientace (pojem: nad, pod, vedle, u, mezi, nahoře, dole), logického myšlení, paměti, prohloubení smyslu a citu pro geometrické obrazce, rozvoj fantazie a koncentrace

Využití didaktické pomůcky v praxi: V MŠ u dětí, které mají problém se zrakovou orientací (nemusí se jednat pouze o děti, které nosí brýle nebo mají některou z očních vad). Skládání tangramu zařazujeme denně vždy na krátkou dobu (ideálně 10 minut).

6.1.2 Sluchové pexeso

Druhou didaktickou pomůckou je sluchové pexeso, sloužící k **rozvoji sluchového vnímání** u dětí předškolního věku. Pomůcka je doplněna o názorné igelitové sáčky, ve kterých jsou reálné předměty, které jsou ukryty v jednotlivých krabičkách.

Obrázek 2 - Sluchové pexeso, zdroj: vlastní

Pomůcky: krabička od filmu (10 ks), popřípadě deset stejných libovolných krabiček (například od zápalek), samolepicí folie (barva šedá, růžová a modrá), nůžky, průhledná lepicí páska, předměty / náplň do krabiček: dva vlašské ořechy (+ 2 navíc), rýže, čočka, těstoviny (vřetená) a dva bonbony (+2 navíc), bílý kancelářský papír, tenký lihový fix, pastelky, šablona kontrolních značek (příloha č. 4), malé zip igelitové sáčky (5 ks)

Metodický postup: Sluchové pexeso se skládá z deseti částí tedy pěti dvojic. Žáci nejprve každou krabičku od filmu oblepili šedou samolepicí folií. Poté vždy do dvou krabiček nasypali / vložili stejný předmět nebo náplň. Náplně je vhodné sypat pouze do poloviny krabičky, aby byl při hře zřetelný jejich zvuk. Krabičky uzavřeli víkem a víko přelepili šedou samolepicí folií. Z modré a růžové samolepicí folie si nastříhali různě silné proužky (nebo ledajaké tvary, kolečka), které nalepili na krabičky – každá z dvojice pexesa je tvořena jednou krabičkou s růžovými a jednou s modrými proužky. Na závěr žáci každou krabičku opatřili kontrolním obrázkem – využili autorky práce připravené šablony s tvary, které lihovým fixem obtáhli, pomocí pastelek vykreslili, nůžkami vystříhli a lepicí páskou přilepili na krabičky. Obrázky slouží jako zpětná kontrola pro děti, zda správně našly dvojici krabiček z pexesa. Úplně nakonec žáci každou krabičku oblepili dokola lepicí páskou, aby se nemohla samovolně otevřít. Při výrobě didaktické pomůcky je nutné pracovat pečlivě a obezřetně, aby se krabičky nepomíchaly a špatně neoznačily (barevnými proužky, kontrolními obrázky). Do malých uzavíratelných sáčků si každý žák nasypal malé množství náplně, aby měl didaktickou pomůcku zcela kompletní.

Metodika práce s didaktickou pomůckou: Většina dětí pexeso zná, ví, jak se hraje, dokážou popsat pravidla této hry. Přesto je na začátek vhodné dítě s didaktickou pomůckou (v závěru s hrou) seznámit. Po krátké instruktaži “jak pracovat“, přecházíme k tomu, aby si dítě osahalo jednotlivé krabičky. Pomocí štěrchání dítě zjistí, jaký má zvuk každá krabička. Jestliže dítě dobře zvládá sluchovou diferenciaci, může ihned hledat dvojice krabiček. Pokud je pro něj sluchové rozlišení a odlišení zvuků těžší, žák (který s dítětem pracuje) vybere jednu krabičku a dítě má za úkol k ní najít druhou s totožným zvukem. Jestli dítě našlo správnou krabičku, si ověří pomocí kontrolních obrázků, které jsou na dně každé krabičky. Na závěr, když dítě najde všech pět dvojic z pexesa, se pokusí přiřadit jednotlivé pytlíčky s náplněmi ke každé dvojici. Je nutné, aby dítě prožívalo, co nejvíce smysly, proto je potřebné nejen, aby náplň v pytlíčcích vidělo, ale mohlo si ji i osahat a zapojilo tak do hry i učení další smysl tedy hmat.

Hlavní cíl didaktické pomůcky: rozvoj sluchového vnímání (sluchová diferenciacie) a sluchové paměti (schopnost vybavit si), rozvoj kooperace (spolupracovat s druhým, dodržovat dohodnutá pravidla)

Využití didaktické pomůcky v praxi: Didaktická pomůcka je považována za jednu z nejtěžších, protože u většiny dětí (i dospělé populace) dominuje v orientaci zrak než sluch. U malých dětí je nutné rozvíjet nejen zrak ale i sluch, který je druhým nejdůležitějším prostředkem komunikace. Sluch ovlivňuje rozvoj řeči. Didaktická pomůcka je vhodná pro předškolní děti, které mají problém sluchově rozlišovat. Didaktickou pomůcku

zařazujeme denně ve spolupráci: dítě – žák, dítě – dítě. Didaktická pomůcka se dá využít i při hudební chvilce jako hudební nástroj (dítě opakuje rytmus po žákovi).

6.1.3 Komunikační kostky

Třetí didaktická pomůcka napomáhá dítěti předškolního věku k **rozvoji řeči**. Jedná se o čtyři barevné komunikační kostky.

Obrázek 3 - Komunikační kostky, zdroj: vlastní

Pomůcky: tvrdé barevné papíry velikosti A4 (čtyři barvy – modrá, žlutá, zelená, červená), tužka, nůžky, pravítko, tuhé tyčinkové lepidlo, pastelky, komunikační kostka plášť šablona (příloha č. 5), předměty šablona (příloha č. 6)

Metodický postup: Na každý tvrdý barevný papír si žáci pomocí tužky obkreslili autorkou práce připravený plášť (šest čtverců o velikosti 5,5 x 5,5 cm) komunikační kostky (příloha č. 5). Všechny čtyři pláště nůžkami vystříhli. Pomocí pravítka zohli jednotlivé strany pláště tak, aby vznikla malá krychle. Komunikační kostku slepili k sobě tuhým tyčinkovým lepidlem a nechali pořádně zaschnout. Pastelkami vykreslili nakopírované předměty (někteří žáci, kteří rádi malují, si jednotlivé předměty nakreslili sami). Jednotlivé předměty nůžkami vystříhli a nalepili na barevné komunikační kostky (modrá – dopravní prostředky, žlutá – zvířata, zelená – ovoce, červená – jídlo). Žáci, sadu čtyř komunikačních kostek, rozšířili o kostku s rostlinami (hnědá), se školními potřebami (růžová), s barvami (fialová), s geometrickými tvary (oranžová).

Metodika práce s didaktickou pomůckou: Komunikační kostky se dají využít několika způsoby. Způsob práce s nimi volíme podle úrovně řeči a mluveného projevu dítěte. Úplně na začátek je vhodné, aby dítě pojmenovalo barvy jednotlivých kostek. Poté pojmenuje veškeré předměty na daných kostkách. Bystré děti zkusí i pojmenovat “skupinu“

(hyperonymum = slovo nadřazené), do které předměty patří (dopravní prostředky, zvířata, ovoce, jídlo neboli pokrmy). Dítě prvně hází jednou kostkou, kterou si samo zvolí. Jeho úkolem je složit jednoduchou větu (podstatné jméno a sloveso) s předmětem, který mu padl, například: Auto jede. Poté zkusí tuto větu rozšířit, například: Oranžové auto jede po silnici. Postupně přidáváme ke hře další kostky. Dítě hází dvěma kostkami. Jeho úkolem je složit větu, která bude obsahovat oba dva předměty, které na kostkách padly, například: Auto jede a na louce se pase kráva. Po pravidelném zapojování didaktické pomůcky do výuky dětí, by mělo dítě složit celé souvětí, které bude popisovat všechny čtyři předměty, které se na kostkách zobrazily. V začátcích je důležité, aby hra probíhala individuálně tedy dítě - žák. Žák kontroluje správný slovosled ve větě, tvoření slov, artikulaci a celkové vyjadřování dítěte. Poté je vhodné zapojit do hry více dětí (utvořit malou skupinu), kdy každé dítě hází jednou kostkou. Vzniká tak nekonečný příběh, který si samy děti vymyslí.

Hlavní cíl didaktické pomůcky: rozvoj řeči, komunikativních dovedností, slovní zásoby, řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, mluvního projevu, vyjadřování), pojmenování barev a předmětů

Využití didaktické pomůcky v praxi: Didaktickou pomůcku zařazujeme do výuky předškolních dětí denně. Při práci zohledňujeme individuální úroveň mluveného projevu každého dítěte. Vhodné je didaktickou pomůcku využít ve skupině, například v diskusních (komunitních) kruzích, popřípadě pracovat s ní individuálně v podobě dítě - žák.

6.1.4 Provlékačky

Čtvrtá didaktická pomůcka pomáhá dítěti předškolního věku **rozvíjet jemnou motoriku** tedy motoriku ruky a prstů. Jedná se takzvané provlékačky, kdy se dítě učí provlékat provázek různými otvory. Žáci si během zhotovení didaktické pomůcky mohli vybrat ze dvou variant – provlékačku Myška a sýr nebo provlékačku Jablíčko a červ.

Pomůcky: filcový papír velikosti A4 (1 ks žlutý, 1 ks červený), zbytky látek (šedá, hnědá, černá), bavlněný provázek (2 x 75 cm), tužka, ostré nůžky, jehla, nit (žlutá, červená, šedá, hnědá), výplň (vata nebo vatelín), zelená stužka (12 cm), 1 ks žlutý a 1 ks červený barevný papír, 1 ks bílý kancelářský papír (velikosti A5), laminovací folie (velikost A5), laminovací přístroj, tavná pistole.

Obrázek 4 - Provlékačky, zdroj: vlastní

Metodický postup: Žáci si na přehnutý filcový papír tužkou podle šablony (příloha č. 7) obkreslili tvar sýru nebo jablíčka (podle toho jaký typ provlékačky si na začátku práce zvolili), který pomocí nůžek vystříhli. Vznikly jim tak dva totožné tvary, do kterých vystříhli dle libosti otvory (kolečka), kterými děti předškolního věku budou provlékat provázek. Obě části provlékačky jehlou a nití přišili k sobě. Aby se dětem s didaktickou pomůckou lépe manipulovalo, byla jim v ruce příjemná a držela při práci tvar, žáci provlékačky vyplnili kousky vaty. Poté si žáci z šablony (příloha č. 7) obkreslili tvar myšky nebo červa, u kterých postupovali stejným způsobem jako u sýru a jablíčka. Tavnou pistolí dolepili myšce ouška / červovi oči. Nakonec přišili k sýru / jablíčku provázek, na jehož konci byla myška / červ. Didaktickou pomůcku si doplnili o kartičku s doprovodnou básničkou. Ze žlutého / červeného barevného papíru si vystříhli obdélník libovolné velikosti, na který nalepili rozměrově menší formát bílého papíru. Na ten napsali pomocí tenkého černého fixu doprovodnou básničku. Kartičku zalaminovali pomocí laminovacího přístroje tak, aby se při práci s didaktickou pomůckou rychle nepotřebovala nebo nezničila.

Metodika práce s didaktickou pomůckou: Je důležité, aby mělo dítě zahřáté ruce a procvičené prsty, aby se mu dobře s didaktickou pomůckou a provázkem manipulovalo. Proto je vhodné ruce zahřát třením o sebe, promnout, zakroužit v zápěstí nebo postupně zohnout každý prst. Žák, aby vhodně motivoval dítě k práci, ukáže dítěti, jak správně provlékat provázkem. Využije k tomu básničku:² „Do díry se myška dívá, v díře vidí kousek sýra. Vloudila se myška malá, aby kousek ochutnala.“ nebo: „Červe, červíčku, neublížuj

² Promaminky.cz [online]. [cit. 2020-12-21]. Dostupné z: <https://www.promaminky.cz/rikadla-a-basnicky/o-zviratkach-12/myška-a-emental-4355>

Promaminky.cz [online]. [cit. 2020-12-21]. Dostupné z: <https://www.promaminky.cz/rikadla-a-basnicky/ostatni-25/cerve-8622>

jablíčku. Jablíčko by plakalo, ze stromu by padalo.“ Dítě poté manipuluje s provázkem a snaží se ho provléknout všemi otvory. Během činnosti se učí básničku od žáka, která doprovází jeho pohyb ruky. Dítěti by během práce neměly na provlékačce vzniknout suky. Dítě pracuje nejprve dominantní rukou, poté ruce vymění (správné pojmenování rukou – pravá, levá). Je vhodné, aby žák kladl dítěti otázky a rozvinul tak při práci přirozenou diskusi, například: Kde žije myš?, Co jí myš?, Jakou má barvu? a nebo Jaký tvar má jablko?, Jakou barvu může mít jablko?, Na jakém stromě roste?, Jak červ jablku škodí?

Hlavní cíl didaktické pomůcky: rozvoj jemné motoriky (ruky a prstů), trpělivosti a zručnosti, vizuální motorická koordinace (spolupráce ruka – oko)

Využití didaktické pomůcky v praxi: Didaktická pomůcka je určena dítěti předškolního věku, který nemá dostatečně rozvinutou jemnou motoriku. Jemná motorika se dá zlepšit pravidelným procvičováním, proto didaktickou pomůcku zařazujeme do výuky denně. Jednotlivé provlékačky je vhodné využít individuálně při ranních činnostech – podle témat (například: podzimní sklizeň – jablíčko, co se děje na poli – myška).

6.1.5 Beruška

Pátá didaktická pomůcka rozvíjí u dětí předškolního věku **předmatické (předčíselné) schopnosti**. Jedná se o berušku s tečkami (počet 1 – 10).

Obrázek 5 – Beruška, zdroj: vlastní

Pomůcky: karton, kružítko, pravítko, nůžky, černá a červená temperová barva, plochý štětec, kelímeček na vodu, suchý zip černé barvy (20 cm), laminovací folie, laminovací stroj, dřevěné kolíčky na prádlo (10 ks), mrkací oči, chlupatý drátek černé barvy, tavicí pistolí

Metodický postup: Pomocí kružítko si žáci narýsovali na karton kruh o průměru 12, 5 cm (velikost mělkého talíře), který pomocí nůžek vystříhli. Do kelímku si napustili trochu vody

a černou temperovou barvou pomocí plochého štětce namalovali berušce hlavu. Červenou temperovou barvou vymalovali krovky. Těličko berušky nechali uschnout na topení. Každý žák si šablonu (příloha č. 8) zalaminoval do laminovací folie. Poté jednotlivá číslice vystříhl a pomocí tavné pistole nalepil na dřevěné prádelní kolíčky. Dále si na černý papír obkreslil z šablony deset teček, které opět zalaminoval a na závěr vystříhl. Na každou tečku tavicí pistolí nalepil jednu stranu ze suchého zipu (kousek o velikosti 2 cm) a druhou stranu suchého zipu nalepil na těličko berušky. Na konec přilepil berušce na hlavu mrkací oči a kousek chlupatého černého drátku stočeného do tvaru tykadel.

Metodika práce s didaktickou pomůckou: Na začátek práce je důležité rozpoznat a zjistit, na jaké úrovni se dítě v předmatematických schopnostech nachází. Na berušce se seznámí s černými tečkami, které spočítá. Pokud dítě počítat neumí, žák dítě seznámí s jednotlivými číslicemi. Každý kolíček s číslicí doplní o správný počet teček tak, aby dítě názorně vidělo a dokázalo si představit počet, který číslice zastupuje. Tímto způsobem se dítě učí pojmenovat číslici a přiřadit k ní počet teček. Jakmile se dítě bezpečně orientuje v oboru 1 – 10, žák zadává dítěti jednotlivé úkoly:

1. Nahlas spočítej a urči počet černých teček v celé berušce.
2. K počtu teček přiřaď správný kolíček s číslicí.
3. Vytleskej číslici, která je na kolíčku (například jedna, dvě, tři, čtyři, ...). Kolikrát jsi tleskl? (jednou, dvakrát, třikrát, ...)
4. Zpaměti počítej od 1 do 10. Zkus to i pozpátku.

S beruškou může žák společně s dítětem hrát “hru“. Žák nalepí na berušku několik teček, dítě má za úkol k tečkám přiřadit kolíček s číslicí. Poté si role vymění. Nebo žák na jednu polovinu berušky umístí určitý počet teček a dítě má za úkol na druhou polovinu berušky umístit teček méně, víc nebo stejně.

Hlavní cíl didaktické pomůcky: rozvoj předmatematických schopností, chápání číselné řady a množství (počítání na prstech v oboru 1- 10), čtení čísel, písemná podoba čísel, porovnávání (pojem: méně, více, stejně)

Využití didaktické pomůcky v praxi: Didaktická pomůcka je určena dětem předškolního věku, které mají problémy s předmatematickými schopnostmi. Ty jsou předpokladem k porozumění matematických pojmů, symbolů a vztahů mezi nimi. Didaktickou pomůcku zařazujeme do vzdělávání denně. Je vhodné, aby žák pracoval s každým dítětem individuálně. Didaktickou pomůcku lze využít jako hru mezi žákem a dítětem nebo dítětem a dítětem.

6.1.6 Divadélko

Poslední šestá didaktická pomůcka je určena dětem předškolního věku a slouží k rozvoji **prostorové orientace**. Divadélko a jeho jednotlivé části představují a symbolizují les.

Obrázek 6 – Divadélko, zdroj: vlastní

Pomůcky: krabice od bonboniéry (skládací – vrchní a spodní díl), zelená temperová barva, plochý štětec, kelímek na vodu, tvrdé barevné papíry, nůžky, šablona (příloha č. 9), dřevěné špejle, tavicí pistole, nůžky, psací potřeby (fixy, pastelky, centropeny)

Metodický postup: Žák si oba díly (vrchní i spodní) krabice od bonboniéry natřel zelenou temperovou barvou. Díly nechal uschnout ve třídě na topení. Po dobu schnutí si z šablony obkreslil na barevný papír jednotlivé obrázky lesa. Každý obrázek, tzn. listnatý strom, jehličnatý strom, tulipán žlutý, tulipán červený, motýlka a hříbek obkreslil pětkrát. Dům obkreslil pouze jednou. Obrázky vystříhl, dle fantazie výtvarně dotvořil a pomocí tavné pistole přilepil na kousek špejle. Po zaschnutí obou částí divadélka, žák nalepil na dna zelený barevný papír. Pomocí nůžek udělal ve vrchním dílu krabice tři řady po pěti dírkách. Jednotlivé “postavy“ z divadélka uložil do krabice.

Metodika práce s didaktickou pomůckou: Žák seznámí dítě s jednotlivými “postavami“ (obrázky) divadélka. Dítě má za úkol tyto obrázky pojmenovat a spočítat (určit jejich počet). Poté žák prakticky ukáže dítěti, jak s divadélkem manipulovat, respektive s “postavami“ divadélka. Po zvládnutí této části, žák přistoupí k zadávání různých pokynů dítěti, například:

1. Zapíchni do poslední řady lesa pět jehličnatých stromů.
2. Před tuto řadu zapíchni doprava tři listnaté stromy.
3. Do první řady umístí čtyři červené tulipány a o dva míň žluté tulipány...

Nebo může žák dítěti přichystat vizualizaci divadélka a dítě má za úkol žákovi popsat, co v lese vidí, například:

1. V první řadě je vlevo dům.
2. Vedle domu jsou tři listnaté stromy.
3. Vzadu za stromy je pět hříbků...

Hlavní cíl didaktické pomůcky: rozvoj prostorové orientace (pojem: před, za, vedle, mezi, uprostřed, první, poslední, vpravo, vlevo, nahoře, dole), určování počtu (1 -5, méně, více, stejně), rozvoj komunikativních dovedností (popis dítěte, co vidí v lese).

Využití didaktické pomůcky v praxi: Didaktická pomůcka slouží k rozvoji prostorové orientace. Je vhodné ji zařazovat u dětí, které mají zhoršenou či nedostatečnou orientaci v prostoru. Dítě se díky didaktické pomůcce učí chápat pojmy, které se vážou právě na prostor. Didaktickou pomůcku zařazujeme do výchovně vzdělávacího procesu denně, soustavně.

7 Závěr

Učební a odborná praxe jsou neodmyslitelnou součástí každé střední odborné školy. Není tomu výjimkou ani u středních pedagogických škol, které si kladou za cíl připravit budoucího učitele na své povolání. Na zmíněných praxích si žáci prakticky ověřují dovednosti a znalosti z daného oboru.

Praktická část bakalářské práce byla uskutečněna v rámci učební pedagogické praxe. Hlavním cílem bakalářské práce bylo se skupinou žáků vytvořit šest didaktických pomůcek určených pro děti s povinným předškolním vzděláváním, které jsou využitelné v praxi – v přípravě na vstup do ZŠ. Během šesti setkání (vyučovacích bloků) žáci pracovali podle mých metodických pokynů. Žáci byli na každou vyučovací hodinu vzorně připraveni, pracovali se zájmem, zajímali se o danou problematiku – školní zralost, školní připravenost. Určený a vyčleněný čas, během kterého jsem s žáky pracovala, byl mnohdy nedostačující. Příště bych volila alespoň o jednu vyučovací hodinu (45 minut) navíc, aby měli žáci dostatek prostoru pro dotazy a diskusi. Domnívám se, že by bylo vhodné po každém vyučovacím bloku zařadit na konec setkání takzvaný komunitní kruh, ve kterém by mi žáci sdělili svoje postřehy týkající se výroby didaktické pomůcky – navrhli jiné alternativy, doplnili svoji osobní zkušenost. Vzhledem k tomu, že žáci SPgŠ mají po čas studia výtvarnou výchovu, nevolila bych tolik šablon. Většina žáků byla schopna a sama iniciovala vlastní výtvarné vyjádření - nevyužili mnou připravené přílohy s šablonami.

Aplikace vytvořených šesti didaktických pomůcek proběhla v rámci odborné pedagogické praxe, kterou žáci plní na konci každého ročníku. Soubor šesti didaktických pomůcek žáci využili na praxi v mateřských školách. Podle metodického návodu, který si žáci vytvořili během UPP, pomůcky zařadili do výchovně vzdělávací činnosti v MŠ. V rámci praxe žáci vyplnili poslední dva sloupce hodnotící tabulky – klady / zápory didaktické pomůcky a poznámky. Z vyplněných závěrečných hodnotících tabulek je zřejmé, že didaktické pomůcky napomáhaly dětem s povinným předškolním vzděláváním v oblasti rozvoje jemné motoriky, zrakového a sluchového vnímání, řeči, předmatematických schopností i v oblasti prostorové orientace. Žáci během aplikace didaktických pomůcek v praxi zjistili zajímavé postřehy. Například že tangram je vhodné skládat na bílém podkladu; u provlékaček navrhli další motivy (strom s jablíčkem); jednotlivé didaktické pomůcky začlenili do tematických plánů MŠ (beruška = téma Hmyz, sluchové pexeso = téma Naše tělo); dokázali rozpoznat, zda jsou didaktické pomůcky vhodné a využitelné i pro mladší děti. Kladů a záporů se v hodnotících tabulkách objevilo nepřeborné množství. Žáci zejména

reagovali na praktické využití didaktické pomůcky, hodnotili její funkčnost a opotřebovatelnost. Velkým plusem byly didaktické pomůcky, které se dají využít přímo jako hra (jednalo se zejména o sluchové pexeso, komunikační kostky a divadélko). Téměř všichni žáci vyhodnotili, poslední didaktickou pomůcku, Divadélko jako nejoblíbenější. V rámci závěrečného setkání, kdy jsem s žáky hodnotila soubor didaktických pomůcek, jsme se shodli, že tuto oblíbenost přisuzujeme tomu, že obecně děti rády hrají různé role (hovoříme o inscenačních hrách) tedy divadlo. Žáci výrobu a aplikaci didaktických pomůcek hodnotili pro svou praxi jako přínosnou.

Kdybych měla pracovat i nadále se zmíněnou skupinou žáků, zaměřila bych se na rozvoj dalších neméně důležitých oblastí, které je nutné v rámci předškolního vzdělávání rozvíjet. Jednalo by se především o hrubou motoriku, paměť a pozornost, poznávání sebe sama nebo o pravidla chování.

Byla bych ráda, kdyby se bakalářská práce stala inspirací a nosným materiálem pro učitele nejen mateřských škol, ale také pro učitele pedagogických praxí a rodiče dětí předškolního věku.

8 Zdroje

Bibliografické zdroje:

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. Brno: Computer Press, 2007. Dětská naučná edice. ISBN 978-80-251-1829-0.

DYTRTOVÁ, Radmila a Marie KRHUTOVÁ. *Učitel: příprava na profesi*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2863-6.

FUCHS, Eduard, Hana LIŠKOVÁ a Eva ZELENDOVÁ, ed. *Rozvoj předmatematických představ dětí předškolního věku: metodický průvodce*. Praha: Jednota českých matematiků a fyziků, 2015. ISBN 978-80-7015-022-1.

HLADÍLEK, Miroslav. *Úvod do didaktiky*. Praha: Vysoká škola J.A. Komenského, 2004. ISBN 80-86723-07-0.

JANIŠ, Kamil a Irena LOUDOVÁ. *Obecná didaktika: (vybraná témata)*. Vydání druhé. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2018. ISBN 978-80-7405-444-0.

KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Školní didaktika*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-571-4.

KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana a Branislav PUPALA, ed. *Předškolní a primární pedagogika: Předškolní a elementární pedagogika*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-828-9.

KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola*. Praha: Grada, 2008. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1568-1.

KUTÁLKOVÁ, Dana. *Jak připravit dítě do 1. třídy: obratnost a kresba, smyslové vnímání, řeč a početní představy, výchova, školní zralost a její posouzení*. 2., dopl. vyd. Praha: Grada, 2010. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-3246-6.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1284-0.

MACEK, Petr. *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-348-x.

MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN isbn80-7315-039-5.

MOJŽÍŠEK, L. *Vyučovací Metody*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972.

- NELEŠOVSKÁ, Alena a Jana SVOBODOVÁ. *Pedagogická praxe: praktická příručka určená studentům bakalářského studia oboru Učitelství pro MŠ*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2003. ISBN 80-244-0684-5.
- OURODA, Stanislav. *Oborová didaktika*. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2000. ISBN 80-7157-477-5.
- PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. A rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.
- ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem: [vývojová psychologie] : přepracované vydání*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2006, c2004. ISBN 80-7367-124-7.
- SEDLÁČKOVÁ, Hana, Zora SYSLOVÁ a Lucie ŠTĚPÁNKOVÁ. *Hodnocení výsledků předškolního vzdělávání*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-884-8.
- SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1821-7.
- STODŮLKOVÁ, Eva a Eliška ZAPLETALOVÁ. *Pedagogika pro střední školy*. Beroun: Machart, 2011. ISBN 978-80-87517-22-2.
- SVOBODOVÁ, Jarmila a Bohumíra ŠMAHELOVÁ. *Kapitoly z obecné pedagogiky*. Brno: MSD, 2007. ISBN 978-80-86633-81-7.
- SYSLOVÁ, Zora, Jana KRATOCHVÍLOVÁ a Táňa FIKAROVÁ. *Pedagogická diagnostika v MŠ: práce s portfoliem dítěte*. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1324-6.
- SYSLOVÁ, Zora. *Učitel v předškolním vzdělávání a jeho příprava na profesi*. I. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2017. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. ISBN 978-80-210-8475-9.
- ŠIMONÍK, Oldřich. *Úvod do školní didaktiky*. Brno: MSD, 2003. ISBN 80-86633-04-7.
- ŠMELOVÁ, Eva a Alena NELEŠOVSKÁ. *Učitel mateřské školy v reflexi současných proměn*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. ISBN 978-80-244-2272-5.
- ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě v předškolním období*. Praha: Mladá fronta, 2004. Žijeme s dětmi. ISBN 80-204-1187-9.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

VALENTA, Milan a Oldřich MÜLLER. *Psychopedie*. 2. vyd. Praha: Parta, 2004. ISBN 80-7320-063-5.

VALIŠOVÁ, Alena a Hana KASÍKOVÁ. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1734-0.

VAŠUTOVÁ, Maria. *Vývojová psychologie: pro učitele odborných předmětů*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2003. ISBN 80-7042-243-2.

ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4100-0.

Internetové zdroje:

Školní vzdělávací program: Předškolní a mimoškolní pedagogika [online]. Boskovice, 2011 [cit. 2020-12-01].

Promaminky.cz [online]. [cit. 2020-12-21].

9 Seznam obrázků

Obrázek 1 – Tangram	27
Obrázek 2 – Sluchové pexeso	28
Obrázek 3 – Komunikační kostky	30
Obrázek 4 – Provlékačky	32
Obrázek 5 – Beruška	33
Obrázek 6 – Divadélko	35

Zdroj: vlastní (u všech obrázků)

10 Seznam příloh

Příloha č. 1: Hodnotící tabulka (vzor + vyplněná skupinou žáků SPgŠ Boskovice)

Příloha č. 2: Tangram šablona

Příloha č. 3: Tangram předlohy

Příloha č. 4: Sluchové pexeso šablona kontrolních značek

Příloha č. 5: Komunikační kostky šablona pláště

Příloha č. 6: Komunikační kostky šablona předmětů (ovoce, zvířata, jídlo, dopravní prostředky)

Příloha č. 7: Provlékačky (myška a sýr, jablíčko a červ)

Příloha č. 8: Beruška šablona číslic 1 – 10, tečka (puntík)

Příloha č. 9: Divadélko šablona jednotlivých částí (“postav“)

Zdroj: vlastní (u všech příloh)

Příloha č. 1 Hodnotící tabulka (vzor + vyplněná skupinou žáků SPgŠ Boskovice)

DIDAKTICKÁ POMŮCKA	VZDĚLÁVACÍ OBLAST	DÍLČÍ CÍL	DÍLČÍ VÝSTUP	KLÍČOVÁ KOMPETENCE	KLADY + ZÁPORY - didak. pomůcky	POZNÁMKY
1. TANGRAM						
2. SLUCHOVÉ PEXESO						
3. KOMUNIKAČNÍ KOSTKY						
4. PROVLÉKAČKA (myška a sýr, jablíčko a červík)						
5. BERUŠKA						
6. DIVADÉLKO						

DIDAKTICKÁ POMŮCKA	VZDĚLÁVACÍ OBLAST	DÍLČÍ CÍL	DÍLČÍ VÝSTUP	KLÍČOVÁ KOMPETENCE	KLADY + ZÁPORY - didak. pomůcky	POZNÁMKY
1. TANGRAM <i>rozvoj</i> ZRAKOVĚHO UMĚNÍ	Děti a SPOLEČNOST	Chovat a auto- novně a soci- álně (dlu parida)	Choditovat pravidla um. jednat špravedlivě, mat fer	K UČENÍ soustředění pozornosti, zkoumání objevně, učení si	+ velké množství nádob, děti mohou využít svůj mozek	Tangram je vhodná skládat na bílém podkladě (papír).
2. SLUCHOVÉ PEXESO <i>rozvoj</i> SLUCHOVÉHO UMĚNÍ	Děti a jeho PSYCHIKA z. Rozvíjí schopnosti a tu, představivost a fantazii, vyř. operaci	rozvoj, představivost a kultivaci smyslového uvědomění	vědome využívat všechny smysly (krok. sluch)	ČINNOSTI & OBČANSKÉ má smysl pro povinnost ve hře	+ didakt. pomůcka určena i ke hře i mezi dětmi - pro malé děti těžší	Zařadit do jazykové aktivity na téma Naše smysly - HLO.
<i>rozvoj</i> ŘEČ. DOVEDN. 3. KOMUNIKAČNÍ KOSTKY	Děti a jeho PSYCHIKA 1. Jazyk a řeč	rozvoj komunika- činnosti doved- nosti (verbálních)	vyjadřovat samos. a spolupř. a myšlenky ve vhodné formul. větcích	KOMUNIKATIVNÍ ovládá tvorbu hovorů ve vhodné formul. větcích	+ dítě postupně od dvojslovných vět k souvětím - sledování potřebi- tečnost	Zařadit do jazykové chvíle a komunikat. krmiv (koberce).
<i>rozvoj</i> 4. JEMNÉ PROVLÉKÁČKA (myška a sýr) jablíčko a červík)	Děti a jeho TĚLO	zedokolaování v oblasti jemné motoriky	zvládat jemnou motoriku (koordinace ruka-oko)	K UČENÍ vyvíjí úsilí soustředění se na činnost	+ z průběhu motoriky - přivést do rukou děti - malá variabilní didak. pomůcky	Pracovat s pomůckou si určitý způsob i vládat děti. (3T).
5. BERUŠKA <i>rozvoj</i> PŘEDNĚKTEM. SCHOP.	Děti a ZVĚT	vyprávění elamu- fárního povídkou o širším přírod- ním prostředí	umit povídkou o širším přírod- nosti prostředí	K ŘEŠENÍ PROBLÉMU zprůběhu si post. představují užití čísel. a matem. pojmu ukazat mal. berušku)	+ určité množství orientace, počtu i komunik. dovednost - určující počet (max. 4-8)	Tato didaktická pomůcka využívá celou paletu.
6. DIVADĚLKO <i>rozvoj</i> PROSTOR. ORIENTACE	Děti a ten DRUHÝ	rozvoj kooperativ- nich dovedností	spolupracovat s ostatními (spolu podnikat se)	SOCIÁLNÍ & PERSONÁLNÍ napodobuje modely sociálního chování	+ určité množství orientace, počtu i komunik. dovednost - určující počet (max. 4-8)	Děti obecně mají rády divadélka (po dobu praxe mohou využít i naše)

DIDAKTICKÁ POMŮCKA	VZDĚLÁVACÍ OBLAST	DÍLČÍ CÍL	DÍLČÍ VÝSTUP	KLÍČOVÁ KOMPETENCE	KLADY + ZÁPORY - didak. pomůcky	POZNÁMKY
1. TANGRAM ZEPER (buka-olka)	DÍTĚ A SPOUČENOST	PRÁVIDLA	DOVEDOUT PRÁVIDLA HODY	K VĚTNĚ	+ MOŽNOST VĚST. KREAT. TROJBARV.	PRACOVNAT O SNOVĚ
2. SLUCHOVÉ PEXESO SUCHY	DÍTĚ A TĚMO FANTAZIE	SMYSLOVĚ VNÍMÁNÍ	VĚST. SUCHY. VĚTY	ČINNOSTNĚ A ORGANISKE	+ MOŽNOST HRAJ. VĚ SKUPINĚ	UPODÍLĚNĚ SPÍŠE PRO STARŠÍ DĚTI
3. KOMUNIKAČNÍ KOSTKY	DÍTĚ A TĚMO KSTOMIAK DOVEDNOST	VERBÁLNĚ DOVEDNOST	FORMULOVAT SVOJA VĚTY	KOMUNIKATIVNĚ	- PŮLIŠ NÁCHYLNĚ K OPOTŘEBENĚ	PŘÍŠTĚ VROBIT TĚ DĚVIA (= KOSTKY)
4. PROVLÉKAČKA (myska a sýr, jablíčko a červík)	DÍTĚ A TĚMO TĚMO	TĚMNA MOTIVACE	SPOUPRÁČE DVAPEKLO	K VĚTNĚ	+ ZMĚNA ORBIT. MATĚR.	KOŽNO X VROBIT I JINĚ MOTIV
5. BERUŠKA MATE MATIKA	DÍTĚ A SVĚT	ZNRAVNĚN O PŮVODĚ	DOŠTI DOVRNĚN ZNRAVNĚNĚ	K ŘEŠENĚ PROBLÉMU?	+ PŘOČINĚNĚ MAT. DOVEDNOST	TĚMA: HMYŽ, CO SE DĚJE U TĚMĚ
6. DIVADĚLKO PROSTOR	DÍTĚ A TĚMO DUMY	SPOUPRÁČE	DOČKAT SPOUPRÁČENĚ	SOCIÁLNĚ A RESPONČNĚ	- NEVMOŽNĚ PRO VĚSTĚ STAV. DĚTI	VYUŽÍT V PROST. OUVĚNĚ. RO TĚTĚ

DIDAKTICKÁ POMŮCKA	VZDĚLÁVACÍ OBLAST	DÍLČÍ CÍL	DÍLČÍ VÝSTUP	KLÍČOVÁ KOMPETENCE	KLADY + ZÁPORY - didak. pomůcky	POZNÁMKY
22AL 1. TANGRAM	DÍTĚ A SPOLEČNOST	Chocit se, autonomně, o prosovňování (cile pravidel)	období život pro- vřelá hra, hra bez o jistotě spravedlivé	L učení, soutěživost, kooperativní, komunikativní, občanská, odpovědnost, ...	<ul style="list-style-type: none"> + přímou podporu na začátku hry - Absolutní ticho + Neodborné učení - dva v pytlíček 	- při pravidelném nácviku lze více úspěšně (hlásí pravidly)
SLUCHY 2. SLUCHOVÉ PEXESO	Dítě a jeho psychika 1. Rozvíjení schopnosti / představivosti / fantazie / mysl. operace	Rozvoj kuchař- a symbolického umění	Vědomé využití všech smyslových (konk. sluch)	činnostní, občanská, sdělovací, ...	<ul style="list-style-type: none"> + Absolutní ticho + Neodborné učení - dva v pytlíček 	- děti využívají při hře
ŽEŽ 3. KOMUNIKAČNÍ KOSTKY	Dítě a jeho psychika 1. Rozvoj řeči	Rozvoj komunika-čních (verbálních) dovedností	Vyjadřovat samostatně a symbolicky mysl ve větách	komunikativní, sdělovací, ...	<ul style="list-style-type: none"> + viditelné úspěchy, rozšíření slovní zásoby - Hlásková výroba - časová náročnost + barevné motivy 	- přístě mezipř. obrázek me- círaněnou hrou kostky
ŽENNA KOTÁČKOVÁ PROVLÉKAČKA (myšička a syt jablčko a červík)	Dítě a jeho Hra	Zaběhová hra v oblasti jemné motoriky	Zručnost, jemná motorika (koordinace ruce - oko)	L učení, vytrvalost, ...	<ul style="list-style-type: none"> - Hlásková výroba - časová náročnost + barevné motivy 	-
HAJZEMTLA 5. BERUŠKA	DÍTĚ O SVĚT	Vytváření a udržování pravidel o životě pří- rody	Hra pravidelně o životě o pří- rody. Prosvětlení	L řešení prob- lémů, ...	<ul style="list-style-type: none"> - individuální práce pouze s kármim a kármim 	- náhled dětí, zvukový materiál v ústředním obor 1-5 (6)
KROGIR 6. DIVADĚLKO	DÍTĚ O TEN OUVHÝ	Rozvoj kooperativních, ...	Spolupracovat s ostatními (spolupracovat se)	sociální, ...	<ul style="list-style-type: none"> + lekce slouží jako obor u všech dětí 	- bylo využito při tématu státní se o zvířata (les)

DIDAKTICKÁ POMŮCKA	VZDĚLÁVACÍ OBLAST	DÍLČÍ CÍL	DÍLČÍ VÝSTUP	KLÍČOVÁ KOMPETENCE	KLADY + ZÁPORY - didak. pomůcky	POZNÁMKY
1. TANGRAM	DÍTĚ A SPOLEČNOST	Chovat se autonomně a profesionálně (dla pravidel)	obdobnost pravidla hry; počítat; porovnávat; mít fkv	k věem	- nevhodné pro určitá dít; + více účelů využití v max	
2. SLUCHOVÉ PEXESO	Dítě a jeho psychika rozvíjení schopností a pce, představivost fant a myšl. operace	rozvoj zřetelno- vážní a kreativity angličtiny vněmdu	školomě využití slovního materiálu (krouž. sluch)	ČINNOSTNÍ A OBTANOVNÉ	+ dít; nabídka pro celistvost pexeso - rovnováha - lze využít při různých počtu dít	
3. KOMUNIKAČNÍ KOSTKY	Dítě a jeho psychika 1. Jazyka řeč	rozvoj komunikační schopnosti (vzájemně)	vyjadřování jednotlivě myslelých se podobu zporucl. učitel	KOMUNIKATIVNÍ	+ rovnováha pro mladšího dítěte - ZAPOMĚTLIVÉ MAD LEPŠÍM (KVALITNĚJŠÍM MATERIÁLEM)	
4. PROVLÉKAČKA (myška a sýr, jablíčko a červík)	Dítě a jeho tělo	zobrazování v oblasti jemné motoriky	zvládnutí jazyka motoriky (koordinace) hru - hra	k věem	+ využití správně na jazyk motoriky dít; různé barvy + různé provedení	
5. BERUŠKA	Dítě a svět	vytrávení elementárního předst. o životním mír. prostředí	úroveň předst. o životním mír. prostředí	k dětem PROBLÉMI	+ využití pro různé úroveň sluchových + předst. (sluchových)	
6. DIVADĚLKO	Dítě a jeho druhý	rozvoj kooperativní schopnosti	spolupráce a vztahy (spolupodílet se)	SOCIÁLNÍ A PERSONÁLNÍ	+ rozvoj komunikační schopnosti - směř. pro jednotlivce	

DIDAKTICKÁ POMŮCKA	VZDĚLÁVACÍ OBLAST	DÍLČÍ CÍL	DÍLČÍ VÝSTUP	KLÍČOVÁ KOMPETENCE	KLADY + ZÁPORY - didak. pomůcky	POZNÁMKY
1. TANGRAM	dítě a společnost	chorvat se auto- nómně a prosocialně (dle pravidel)	dodržovat pravidla her (kdo je první)	• k učení	+ logika (jak zapadnou kousky do sebe) + pozornost	✓
2. SLUCHOVÉ PEXESO	dítě a jeho psychika kognitivní schopnosti a funkce, fantazie představitelství	rozvoj pozornosti a kultivace omyšleného vnímání	viditelně využívat všechny smysly (konkrétně sluch)	• činnostní a skandale	+ pozornost, nové znaky a jejich správné - těžké pro malá děti	✓
3. KOMUNIKAČNÍ KOSTKY	dítě a jeho psychika 1. jazyk a řeč	rozvoj komunika- čních dovedností (verbálních)	vyjadřovat samostatně myšlenky a vhodně zformulovat věty	• komunikativní	+ rozvoj slovní kreativity - dbát na kvalitu použitého materiálu	✓
4. PROVLÉKAČKA (myška a sýr, jablíčko a červík)	dítě a jeho tělo	rozvoj motoriky v oblasti jemné motoriky	koordinovat jemnou motoriku (koordinace oka + ruka)	• k učení	+ precizní práce, pozornost + vhodné na soustředění	✓
5. BERUŠKA	dítě a svět	vytvoření elementárního představení o životě přírodních produktů	mít povědomí o životě přírodních produktů	• k řešení problémů	+ příbuznost schopnosti a představy	✓
6. DIVADĚLKO	dítě a ten druhý	rozvoj kooperati- vních dovedností	spolupracovat s ostatními (spolupodílet se)	• osobní a personální	+ rozvoj vztahů, komunikativní schopnosti - ke všem děti chtějí, volba	✓

DIDAKTICKÁ POMŮCKA	VZDĚLÁVACÍ OBLAST	DÍLČÍ CÍL	DÍLČÍ VÝSTUP	KLÍČOVÁ KOMPETENCE	KLADY + ZÁPORY - didak. pomůcky	POZNÁMKY
1. TANGRAM	DÍTĚ A SPOLEČNOST	CHOVAT SE AUTONOMNĚ A PROSOCIÁLNĚ (DLE PRAVIDEL)	PODRŽOVAT PRŮVODČI HER (HRÁT HER)	K UČENÍ	+ PŘESNOST - NEVHODNĚ PRO MENŠÍ DĚTI	
2. SLUCHOVÉ PEXESO	DÍTĚ A JEHO PSYCHIKA 2. POZNÁVACÍ SCHOPNOSTI A FUNKCE, FANTAZIE	ROZVOJ ZPŘESKOVÁNÍ A KULTIVACE SMYSL. VNIKÁNÍ	VE ŠKOLĚ VYUŽÍVAT VŠECHNY SMYSLY (SLUCH)	ČINNOSTNÍ A OBČANSKÉ	+ POZORNOST - TĚŽKÉ, NE NA DLOHOU	
3. KOMUNIKAČNÍ KOSTKY	DÍTĚ A JEHO PSYCHIKA 1. JAZYK, ŘEČ	ROZVOJ KOMUNIK. DOVEDNOSTI (VERBÁLNÍ)	VYKADROVAT MYŠLENKY SHODNĚ VE UHODNĚ ZFORMULOVANÝCH VĚTÁCH	KOMUNICATIVNÍ	+ UPEVŇOVAT SLOVNÍ ZÁSOBU - MATERIÁL	
4. PROVLÉKAČKA (myška a sýr, jablíčko a červík)	DÍTĚ A JEHO TĚLO	ZDOKONALOVÁNÍ V OBLASTI JEDNĚ MOTORIKY	ZVLÁDAT JEDNOU MOTORIKU (OKO + RUKA KOORDINACE)	K UČENÍ	+ TRPELIVOST -	
5. BERUŠKA	DÍTĚ A SVĚT	VTVAŘENÍ EVIDOV. POVĚDOMÍ O ŠIRŠÍM PŘÍRODNÍM PROSTŘEDÍ	MÍT POVĚDOMÍ O ŠIRŠÍM PŘÍRODN. PROSTŘEDÍ	K ŘEŠENÍ PROBLÉMU	+ POČÍTANKY + VHODNĚ PRO PŘEDSKOLÁKY	
6. DIVADĚLKO	DÍTĚ A TEN DRUH	ROZVOJ KOOPERATIVNÍCH DOVEDNOSTI	SPOLUPRÁCOVAT S OSTATNÍMI (SPOLUPODĚTELSE)	SOCIÁLNÍ A PERSONAČNÍ	- VHODNĚ U MENŠÍ SKUPINY - MOTIVACE + KOMUNIKACE	

DIDAKTICKÁ POMŮCKA	VZDĚLÁVACÍ OBLAST	DÍLČÍ CÍL	DÍLČÍ VÝSTUP	KLÍČOVÁ KOMPETENCE	KLADY + ZÁPORY - didak. pomůcky	POZNÁMKY
1. TANGRAM	Dítě a společnost	chovat se autonomně a prosociálně (dle pravidel)	dodržovat pravidla her, jednat spravedlivě, hrát férově	č. učení (soustředěná pozornost, objevuje, objevuje, všiml si)	+ děti mohou uplatnit fantazii a skládat dle sebe, existuje spousta variant	Vhodně skládat u prac. plochy (stolu)
2. SLUCHOVÉ PEXESO	Dítě a jeho psychika <i>- fantazie, představa, myšlenka</i>	rozvoj, zpřesňování a kultivace smyslového vnímání	vědomě využívat smysly - sluch	činnostní, osvědčené (ma' smysl pro povinnost ve hře)	+ vhodná did. pomůcka pro soustředěnost + tím lze parazit i jako klasické pexeso	Je zapotřebí absolutní ticho pro správné rozpoznání
3. KOMUNIKAČNÍ KOSTKY	Dítě a jeho psychika <i>- jazyk a ruce</i>	rozvoj činn. dovedností (verbalních)	vyjadřovat své myšlenky ve vhodné zformul. větách	komunikační (ovláda řeči, hovornost ve vhodné formul. větách)	+ dokončí se i děti, které nemluví	Vhodné pro děti s postižením (dítě utáže)
4. PROVLÉKAČKA (myška a sýr, jablíčko a červík)	Dítě a jeho tělo	zdokonalování v oblasti jemné motoriky	zvládat jemnou motoriku	č. učení (vytvarování, soustředění se na činnost)	+ hezka pomůcka děti zaujme - červík je dost velký	Práce s pomůckou děti od pohledu zajímavá, děti soutěžily, kdo vyhledá všechny
5. BERUŠKA	Dítě a svět	vytvarování element. povědomí o síťovém přírodním prostředí	mít povědomí o síťovém přírodním prostředí	č. řešení problémů (zpracovává si poč. představu, učitel mat. pojmy)	+ výborná pomůcka k rozvoji pocítků, učení se č. b. řady - symbol číslice pro JIS (ne všechny děti znají)	Pomůcka nezaujímá malé děti
6. DIVADĚLKO	Dítě a ten druhý	rozvoj kooperativních dovedností	spolupracovat s ostatními	Soc. a perso. (napodobuje modely pros. chování)	+ rozvoj slov. zásob - chybí více hříček pro tu	Děti rády připravují divadlo pro ostatní

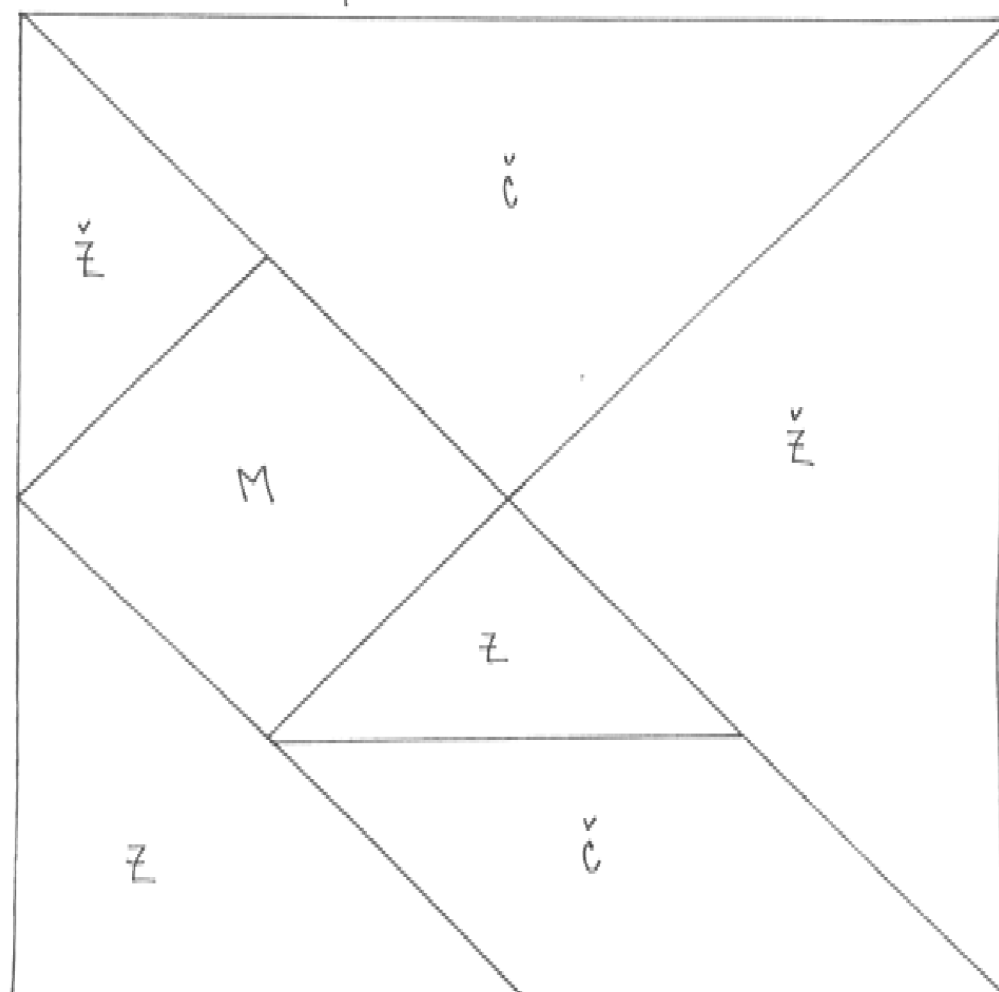
DIDAKTICKÁ POMŮCKA	VZDĚLÁVACÍ OBLAST	DÍLČÍ CÍL	DÍLČÍ VÝSTUP	KLÍČOVÁ KOMPETENCE	KLADY + ZÁPORY - didak. pomůcky	POZNÁMKY
1. TANGRAM	DÍTĚ A SPOLEČNOST	CHOVAT SE AUTONOMNĚ A PROSOCIÁLNĚ (DLE PRAVIDEL)	HRAT FAIR PLAY, PODŘEĐOVÁNÍ PRAVIDEL	KUČENÍ - SOUSTŘEDĚNĚ POZORUJE, ZKOUŠÁ OBJEVUJE, VŠÍMÁ SI	+ LZE UDĚLAT, VYHYSLET, VELKÉ MNOŽSTVÍ PŘEDLOH TVARŮ	
2. SLUCHOVÉ PEXESO	DÍTĚ A JEHO PSYCHIKA 2) POZN. SCHOP. A FUNKCE, PŘEDSTAV. A FANTAZIE, MYŠLOPRA	ROZVOJ, ZPŘESŇOVÁNÍ A KULTIVACE SMYSLOVÉHO VNÍMÁNÍ	VYUŽITÍ VŠECH SMYSLŮ	ČINNOSTI A OBCANSKÁ MÁ SMYSL PRO POVINNOST VE HŘE	+ ZAJALA I MLADŠÍ DĚTI - PRO MENŠÍ DĚTI TOHĚRNĚ TEŽKÉ	
3. KOMUNIKAČNÍ KOSTKY	DÍTĚ A JEHO PSYCHIKA 1) JAZYK A ŘEČ	ROZVOJ KOMUNIKATIVNÍCH, DOVEDNOSTÍ (VERBÁLNÍCH)	SPRAVNĚ INTERPRETOVAT SVĚ MYSLENKY	KOMUNIKATIVNÍ OVLÁDA ŘEČ, HOVOŘÍ VE VHODNÉ FORMULOVAN. VĚTÁCH		- NUTNÁ OPATRNOST, RYCHLE SE OPOTŘEBUJI
4. PROVLÉKAČKA (myška a sýr, jablíčko a červík)	DÍTĚ A JEHO TĚLO	JEMNÁ MOTORIKA - ROZVOJ	KOORDINACE RUKA X OKO	KUČENÍ VYVINE ÚSLÍ, SOUSTŘEDÍ SE NA ČINNOST	+ DĚTI VELICE BAVILA - MYŠKA JE MOC MALÁ	
5. BERUŠKA	DÍTĚ A SVĚT	ZÍSKÁNÍ POVĚDOMÍ O PŘÍRODNÍM PROSTŘEDÍ	MIT POVĚDOMÍ O ŠIRŠÍM PŘÍRODNÍM PROSTŘEDÍ	K ŘEŠENÍ PROBL. ZPŘESŇUJE SI POČ, PŘEDSTAVY, VŽÍVA ČÍSEL A MAT. ROZHM	- SPATNĚ LEPENÍ TEČEK NA BERUŠKY	- NAŽORNĚ PRO DĚTI • ČÍSLICE + TEČKY DOHROMADY
6. DIVADĚLKO	DÍTĚ A TEN DRUHÝ	KOOPERATIVNÍ DOVEDNOSTI - ROZVOJ	SPOLUPRÁCE MEZI DĚTI	SOCIÁLNÍ A PERSON. NAROBUJE TĚLEČKY PRO SOCIÁL. CHOVÁNÍ	+ NEJOBLÍBĚNĚJŠÍ DIDAK. POMŮCKA DĚTI	

Příloha č. 2: Tangram šablona

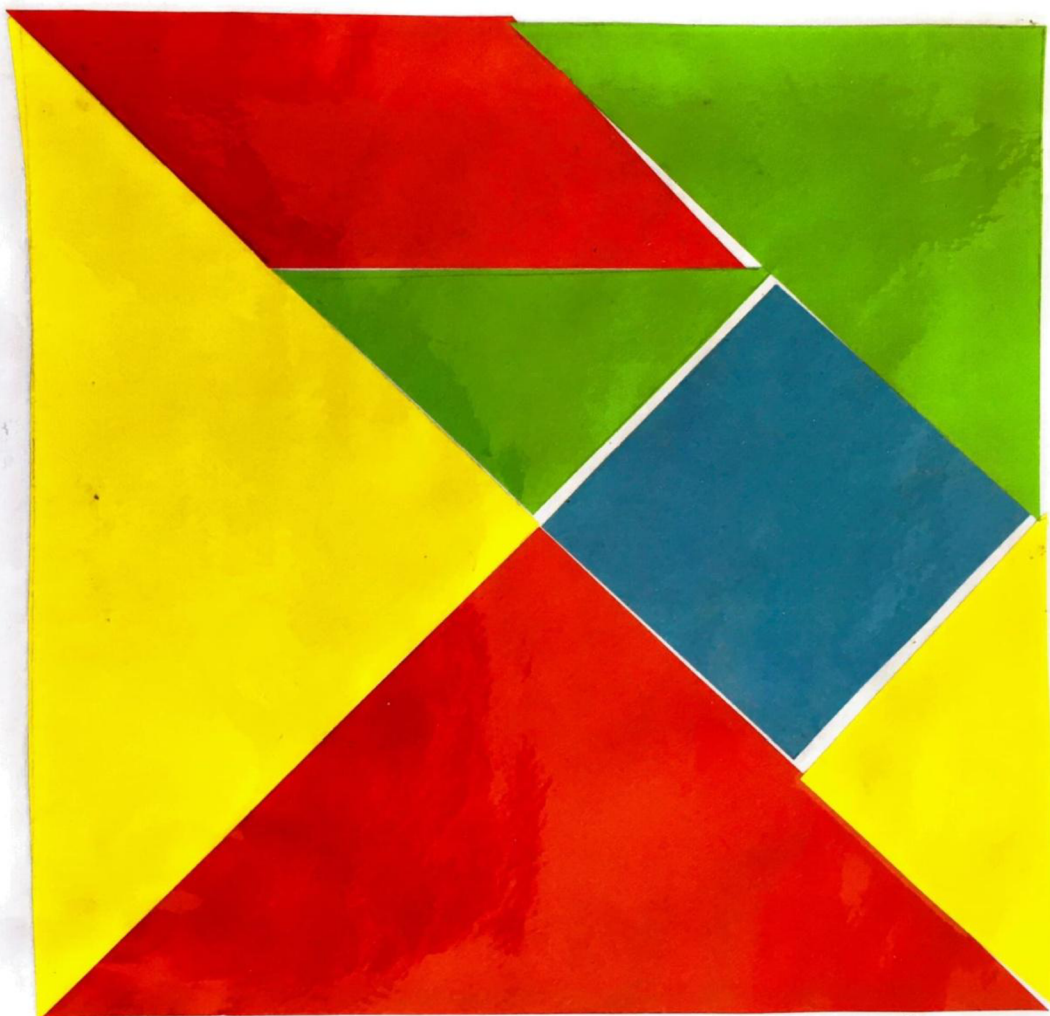
Č - ČERVENÁ
M - MODRÁ
Z - ZELENÁ
Ž - ŽLUTÁ

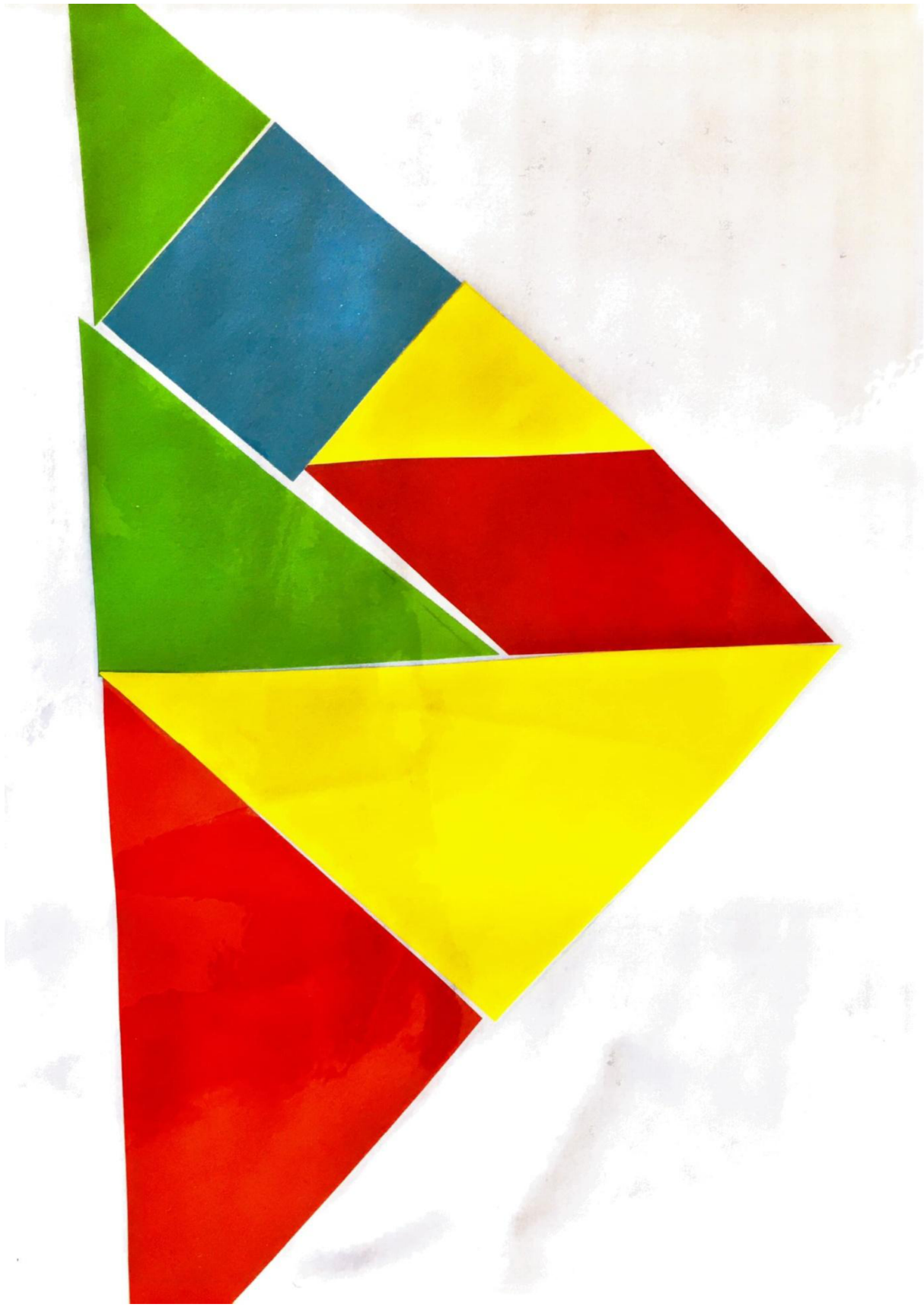
CELKEM 7 ČÁSTÍ TANGRAMU

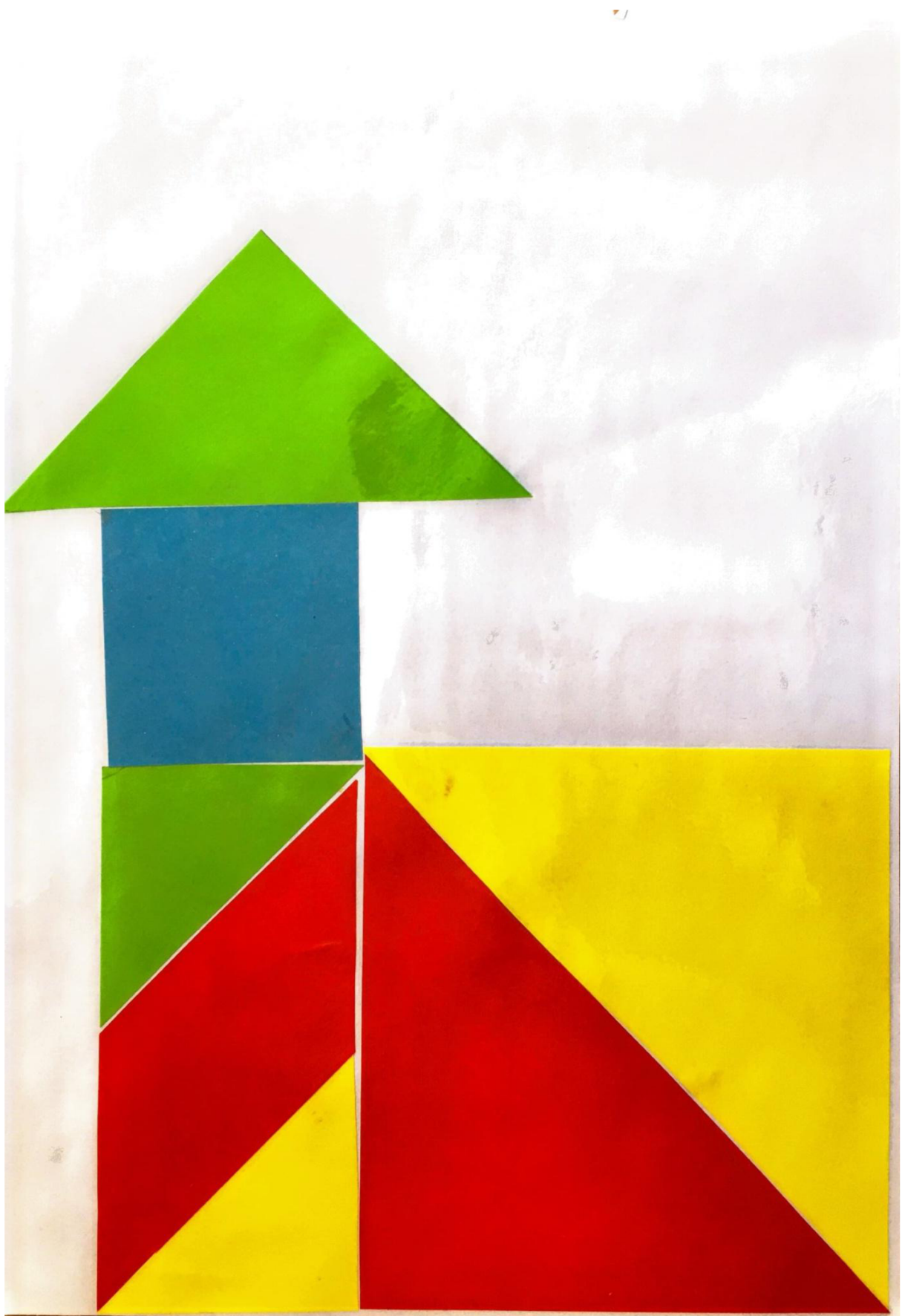
didaktická pomůcka č.1 TANGRAM

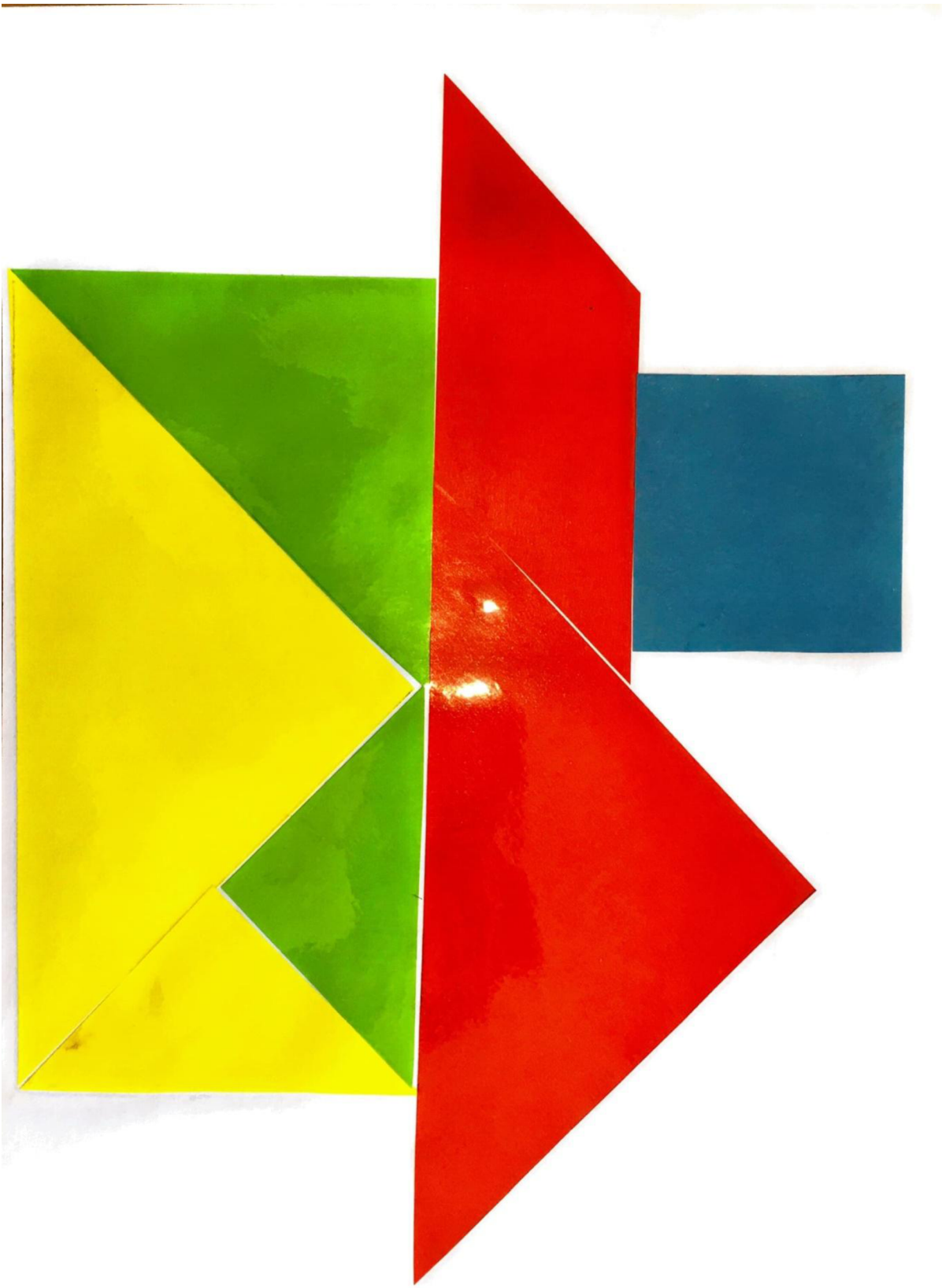

Příloha č. 3: Tangram předlohy

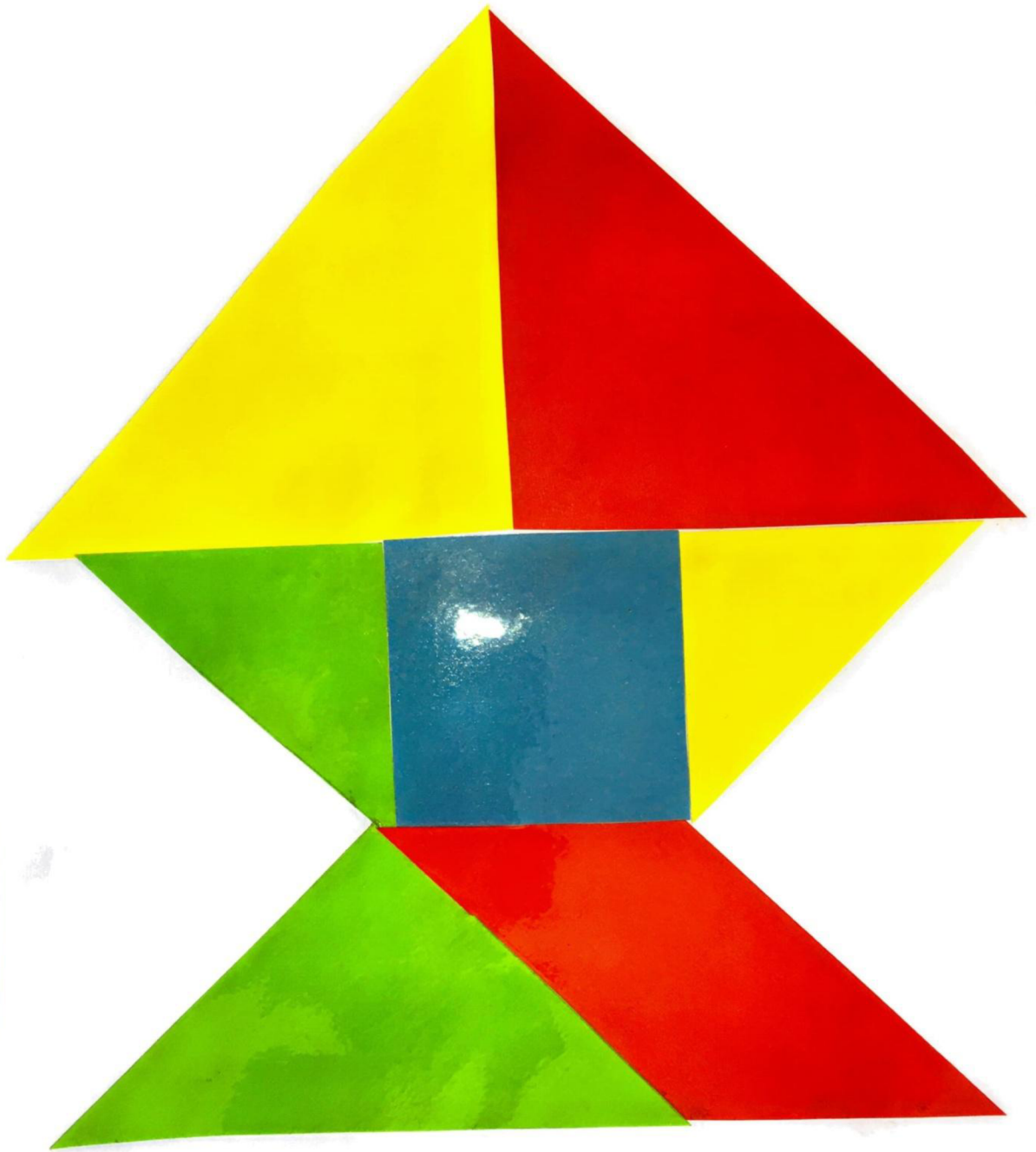

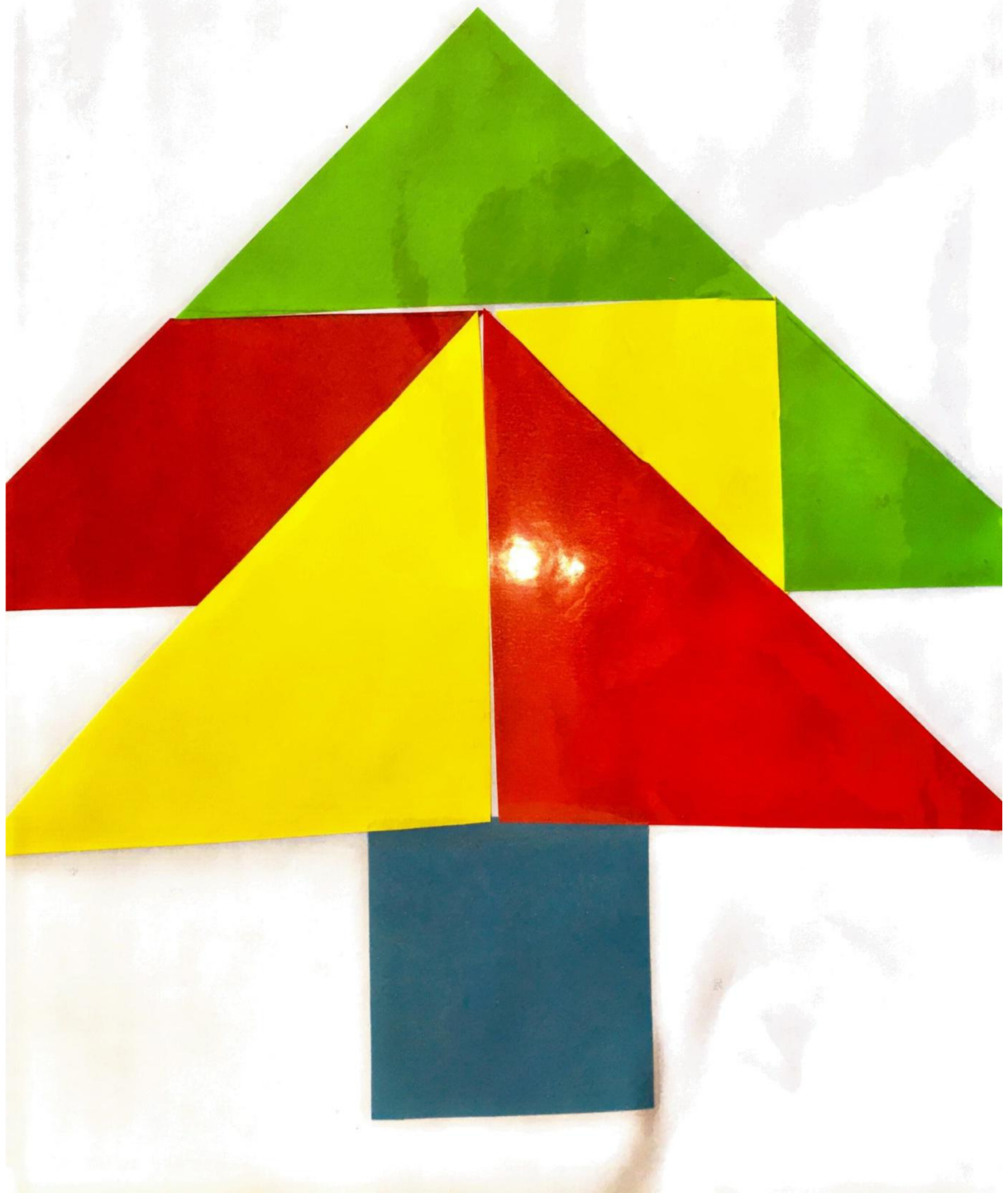

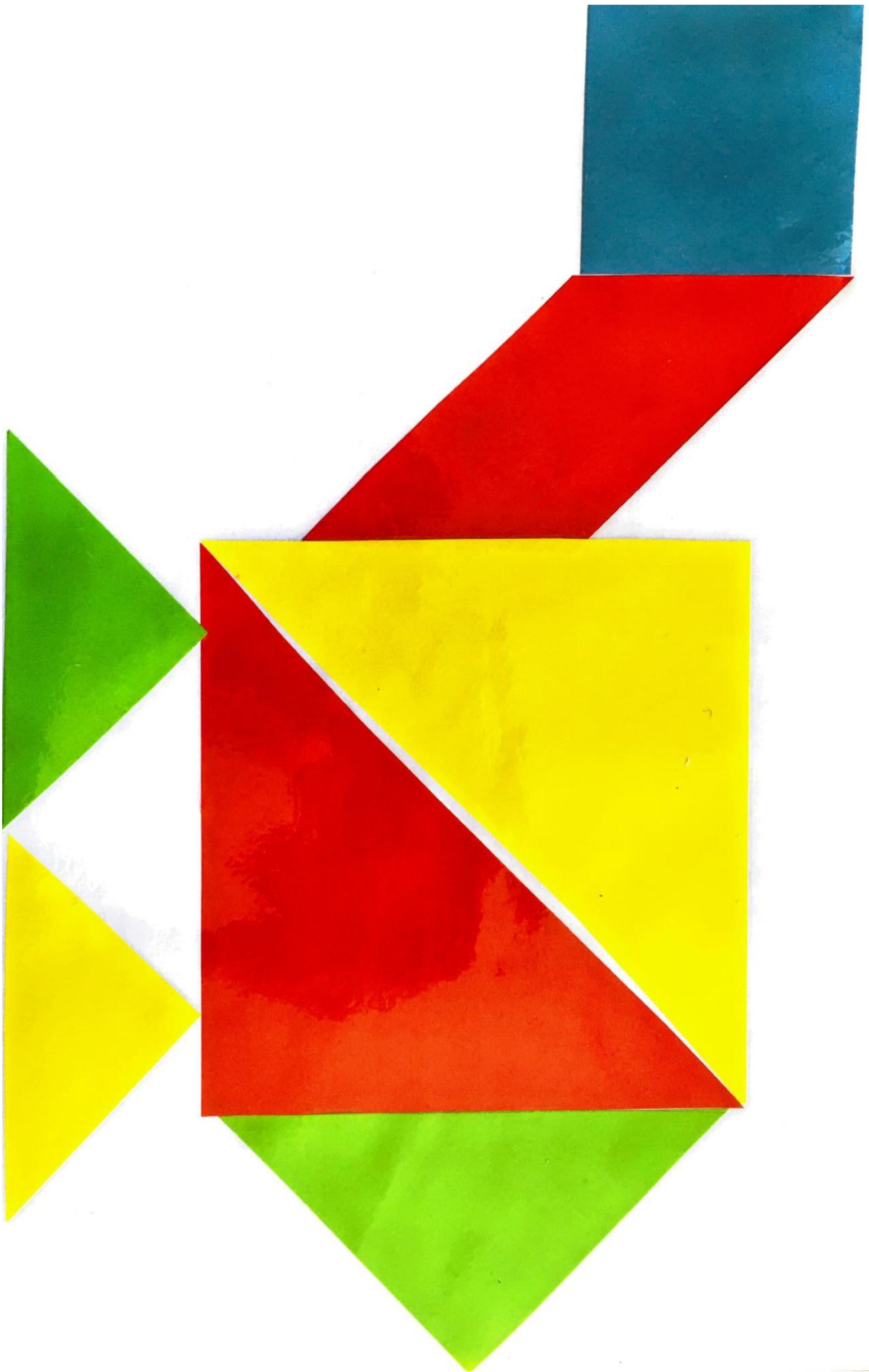

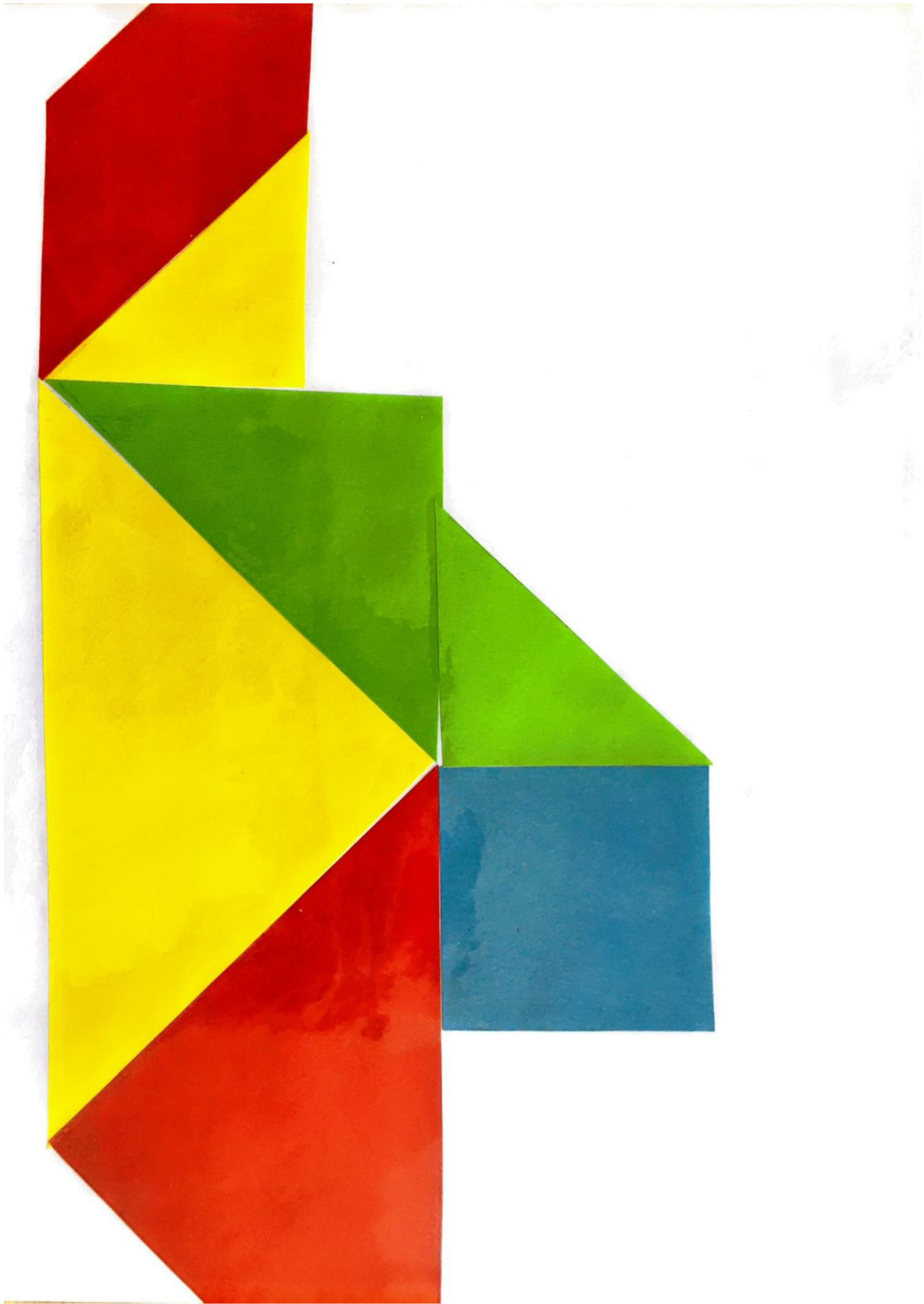

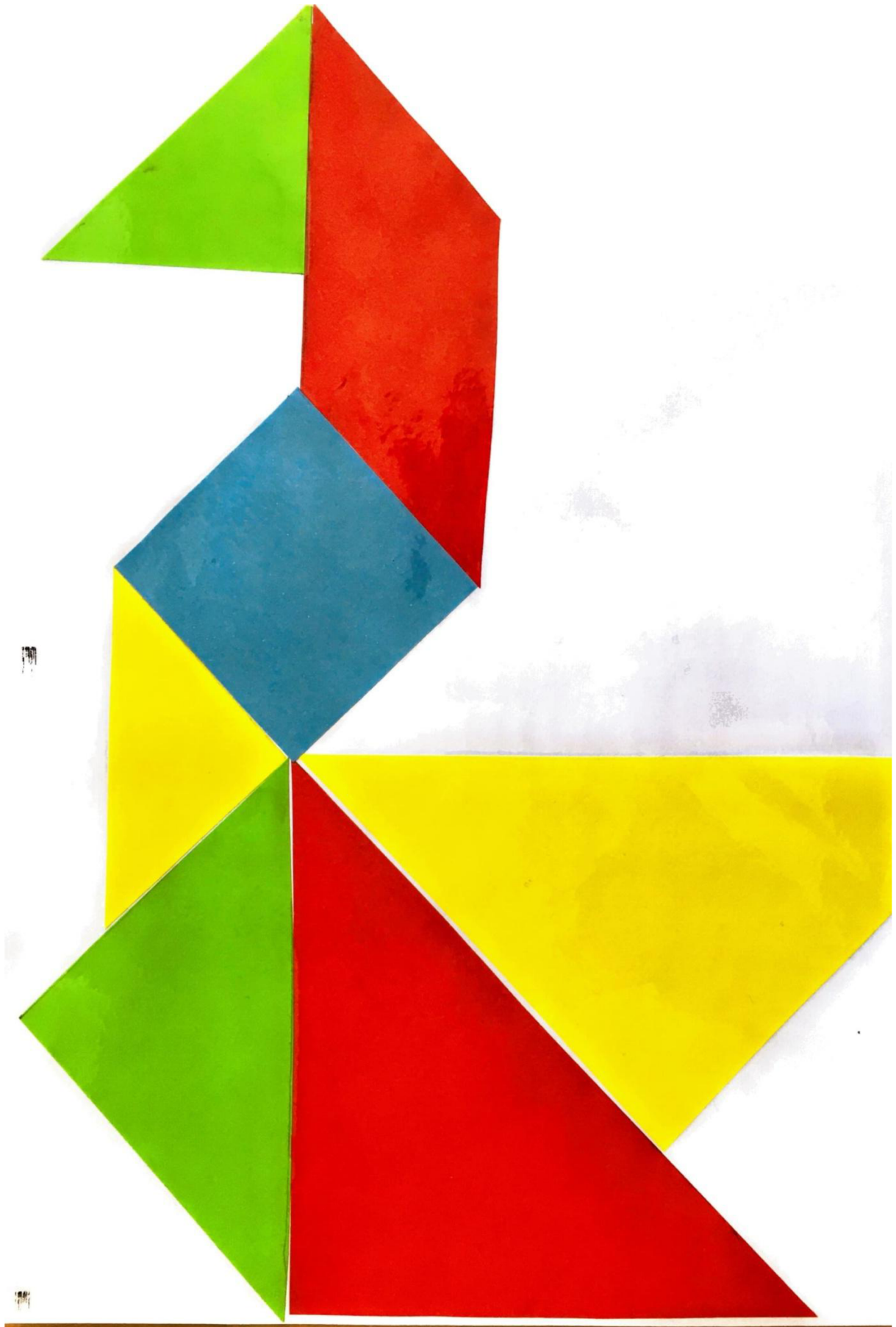

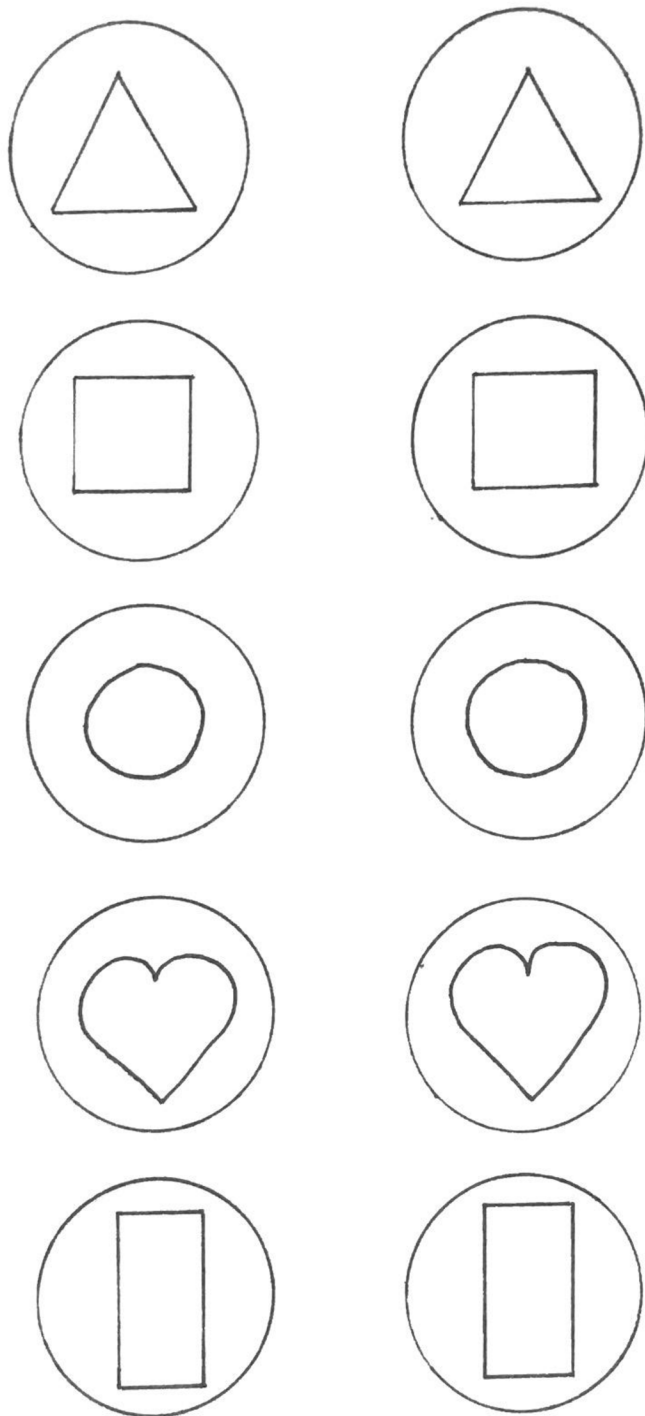

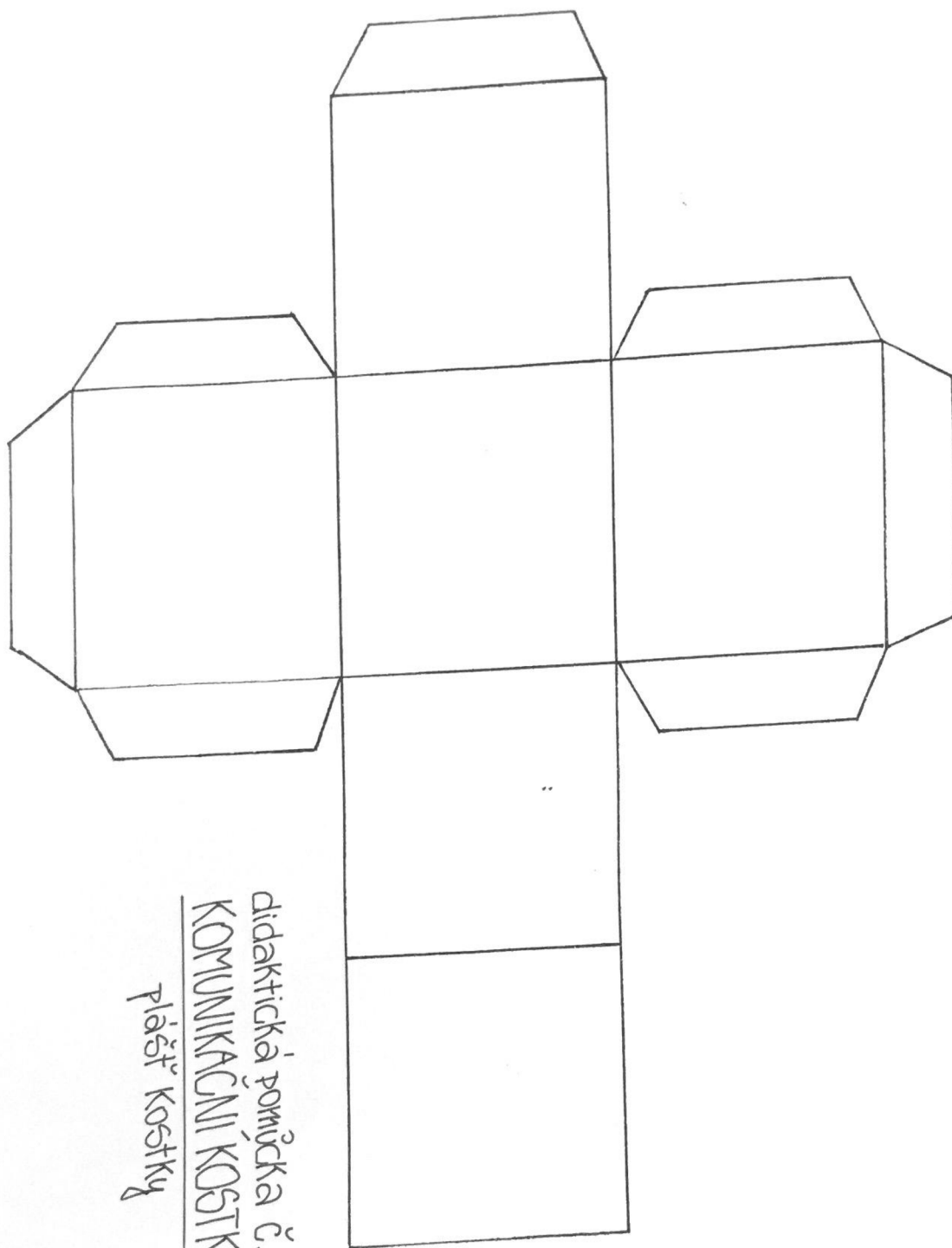

Příloha č. 4: Sluchové pexeso šablona kontrolních značek

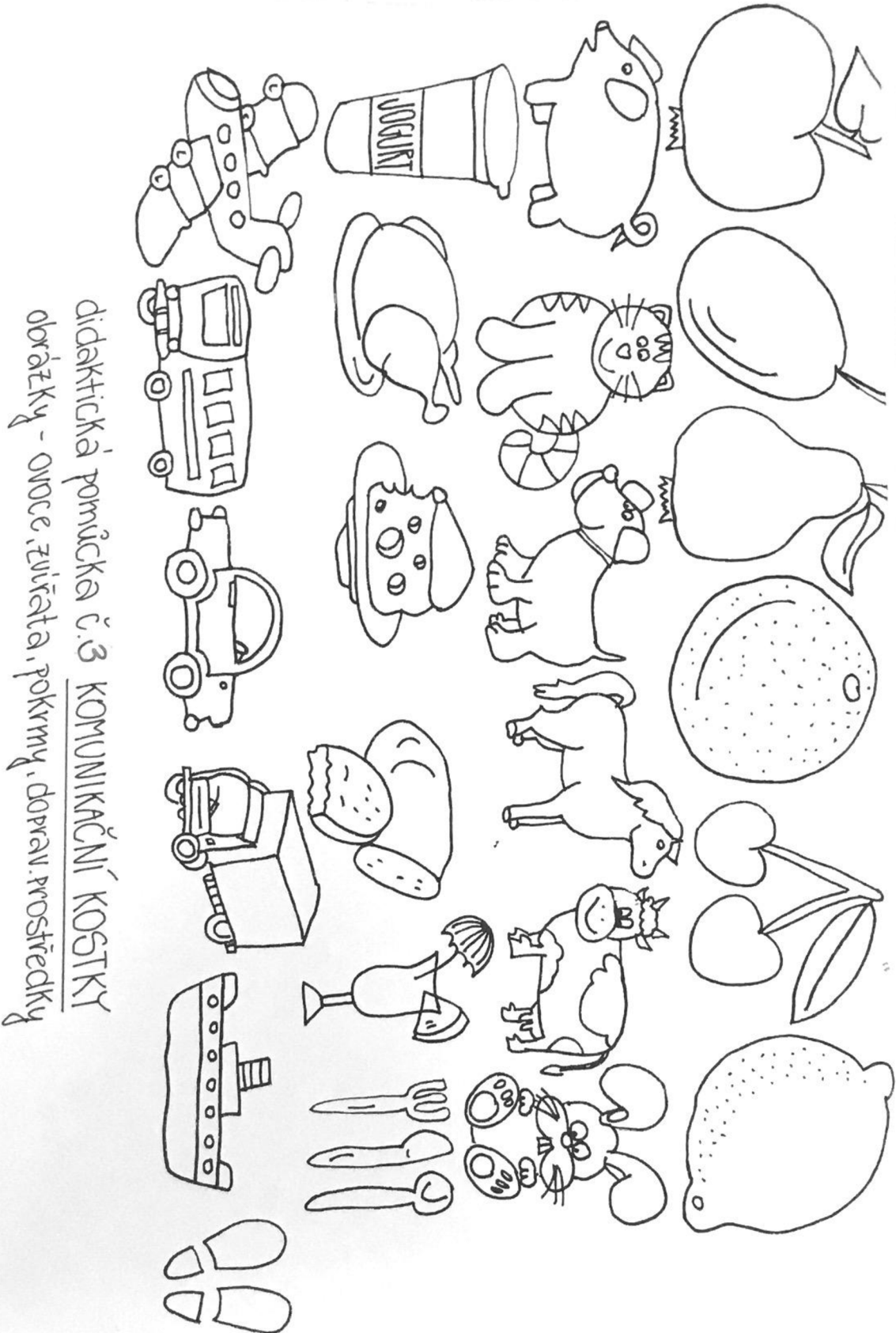
didaktická pomůcka č.2 SLUCHOVÉ PEXESO

Příloha č. 5: Komunikační kostky šablona pláště

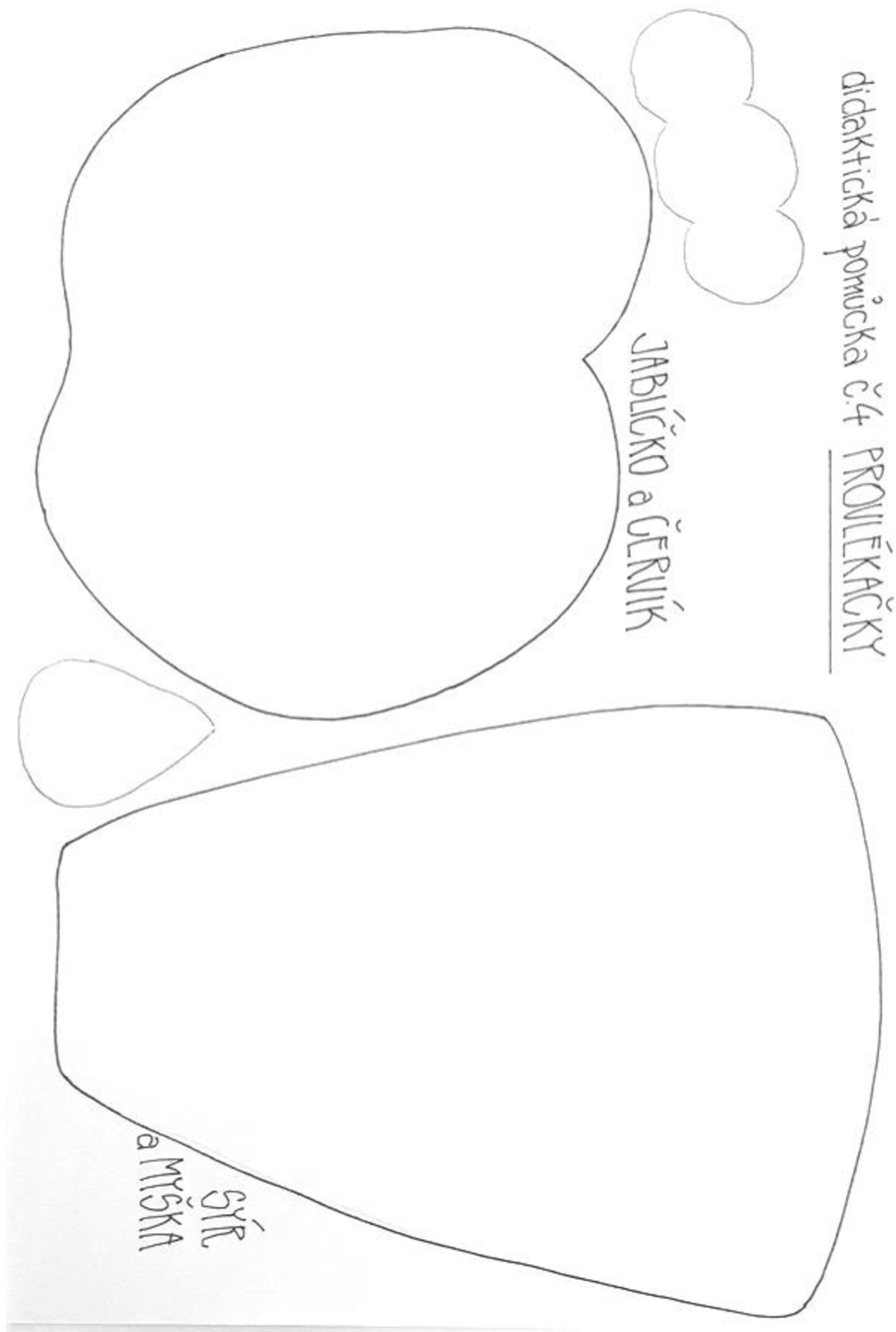

didaktická pomůcka č. 3
KOMUNIKAČNÍ KOSTKY
Plášť kostky

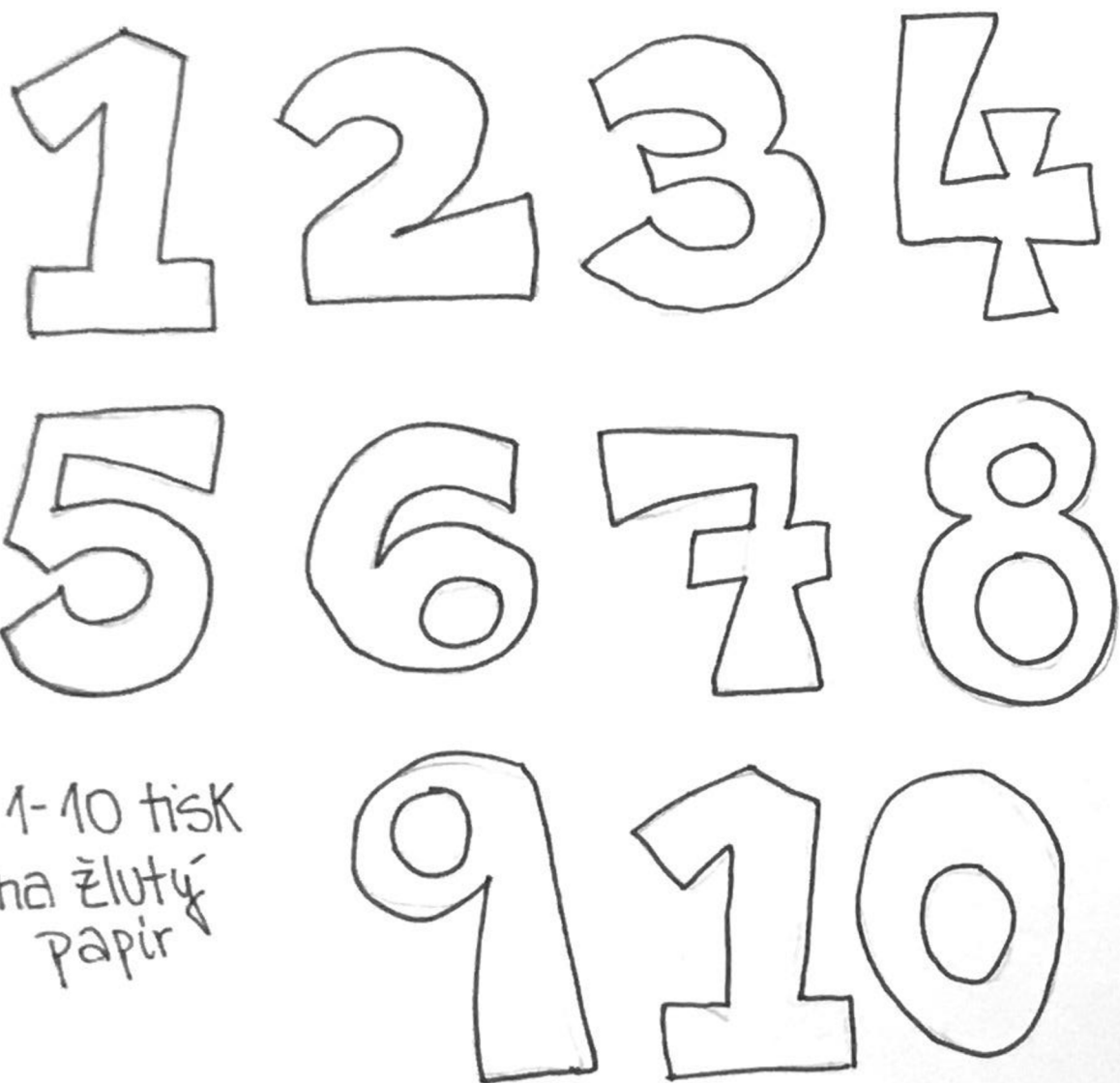
Příloha č. 6: Komunikační kostky šablona předmětů (ovoce, zvířata, jídlo, dopravní prostředky)

Příloha č. 7: Provlékačky (myška a sýr, jablíčko a červ)

Příloha č. 8: Beruška šablona číslic 1 – 10, tečka (puntík)

1-10 tisk
na žlutý
papír

didaktická pomůcka č.5

BERUŠKA

číslice 1-10
tečka-puntík

Příloha č. 9: Divadélko šablona jednotlivých částí (“postav“)

